

associació de dones periodistes

dones

març 2005 núm. 18 2,50 €

Infermeres,
la lluita pel reconeixement
professional

Les infermeres que van obrir camí

Per **Roser Tey**

Florence Nightingale (1820-1910)

Nascuda en una família anglesa de classe elevada i amb una acurada educació, es va sentir atreta per les activitats d'atenció social i la medicina. Després d'una estada de formació a Alemanya, va organitzar un hospital-asil per a dones, on va posar a prova les seves capacitats i dotes d'innovació. La guerra de Crimea va proporcionar-li la gran oportunitat: gràcies a les influències familiars va aconseguir autorització del govern per a fer-se càrrec, amb 38 infermeres, de la cura dels ferits anglesos. Malgrat l'oposició i el descrèdit que tant l'estat major com els metges no li van estalviar d'entrada, la mortalitat va disminuir i els mateixos soldats es van convertir en propagadors dels beneficis. Quan, esgotada i malalta, va tornar a Anglaterra s'havia convertit en una heroïna nacional: va rebre condecoracions i homenatges i una subscripció popular li va permetre crear una escola d'infermeres, model i patró per a totes les que després es van escampar pel món. L'aportació de Nightingale és haver convertit l'infermeria en una professió honorable, que requereix qualitats morals i intel·lectuals i formació adequada.

Virgínia Henderson (1897-1996)

Graduada el 1921 per l'Escola d'Infermeres Militars de Washington, va adquirir una àmplia experiència professional: psiquiàtrica, hospitalària, de la comunitat, etc. La seva principal aportació és una definició que situa la persona atesa en la satisfacció de 14 necessitats primordials, jerarquitzades des de les més bàsiques de simple conservació de la vida fins a les superiors de creixement cultural i espiritual. L'any 1961, el Consell Internacional d'Infermeres va adoptar aquesta definició per la seva validesa universal i la qualitat d'autonomia professional que representa en la sempre difícil delimitació de competències amb altres professions afins. Actualment, aquest model s'ha introduït en l'organització de tots els serveis d'infermeria del país.

Edith Cavell (1865-1915)

Infermera anglesa, formada segons els postulats de Nightingale, va ser cridada el 1909 a organitzar la primera escola d'infermeres a Brussel·les. En esclatar la I Guerra Mundial (1914-1918), va continuar la seva tasca a l'hospital on radicava l'escola i allí va atendre tant els soldats aliats com els alemanys. Quan el país va passar sota el domini alemany, va ser acusada d'haver refugiat soldats britànics i francesos i d'haver-ne facilitat l'evasió per un túnel subterrani i per aquest motiu va ser feta presonera i condemnada a mort. Malgrat les gestions diplomàtiques i les peticions de gràcia que es van cursar de tot el món, va ser afusellada el 12 d'octubre de 1915. Una escultura manté el seu testimoni de fermesa i professionalitat davant de l'escola que va fundar i que avui porta el seu nom.

Adela Simon Pera (1919 -1979)

Nascuda a Barcelona, i quan encara no havia complert els 18 anys preceptius per a l'ingrés, va ser admesa l'any 1936 com alumna a la prestigiosa Escola d'Infermeres de la Generalitat de Catalunya, on es va formar durant els anys de la guerra civil, amb la positiva influència de Manolita Ricart. Però el 1939, el seu títol no tenia cap validesa i, per poder treballar, li calgué estudiar de nou, aquesta vegada la carrera de Practicant a la Facultat de Medicina de Barcelona, malgrat que la situació de la infermeria era ben poc satisfactòria per a una professional formada sota les directrius més modernes. Després d'uns anys d'exercir a Anglaterra i d'organitzar el departament d'infermeria en el nou Hospital General d'Astúries (on va dur a la pràctica un model d'infermeria amb un alt nivell d'autonomia en la seva gestió), quan es va produir la reorganització de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau a Barcelona, li van confiar la direcció del nou Departament d'Infermeria i de l'Escola, on des de 1966 va formar les noves infermeres en els coneixements i els principis que sempre van orientar la seva dedicació professional.

Maria Llobet Furró (1921-1996)

Nascuda a Barcelona, obtingué el títol d'Infermera l'any 1952, a l'escola de l'Hospital Clínic de Barcelona. Després d'uns anys d'exercici professional i cursos d'especialització, el 1964 va fer direcció de personal a ESADE. Entre els anys 1961 i 1967 va ser Cap d'Infermeria de la Mútua d'Assegurances de Terrassa. La seva capacitat i els seus èxits com a organitzadora de serveis infermers de qualitat la van dur a dirigir departaments d'infermeria en períodes de renovació: ho va fer successivament a

l'Institut Barraquer, la Clínica Augusta i l'Institut Guttman, on es va jubilar el 1986. Dotada d'una capacitat de lideratge natural, va col·laborar i impulsar tota mena d'activitats i projectes: docència en escoles, ponent a congressos i jornades, coautora del projecte dels estudis d'infermeria universitària i cofundadora de l'Associació Catalana d'Infermeria. ■

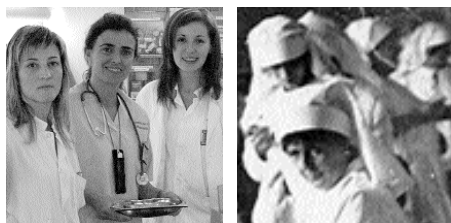
sumari

2 elles també hi eren

Les infermeres que van obrir camí

Per Roser Tey

4-13 quan totes les dones

Infermeres, la lluita pel reconeixement professional

Per Marta Espar

Fotografies: Esther Sanromà

Entrevista a Rosa Maria Alberdi

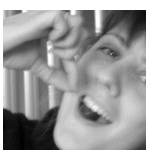
Per Leonor Taboada

Foto Cati Clavera

14-15 així ens veuen, així ens va

La deshumanització de la informació

Per Amparo Moreno

19 europa a l'abast

El referèndum i les qüestions de gènere

Per Alicia Oliver

Notes sobre la ciutadania europea

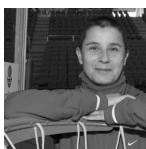
Per Dolors Renau

22-24 l'administració administrada

Barcelona Activa

Coordina per Marta Corcoy

16-17 dones que remenen les cireres

Lorena Berdún

Per Aurora Anton

20-21 pensar en clau del XXI

La premsa esportiva exclou les dones?

Santi Nolla, director del *Mundo Deportivo*,

Josep Prats, director del *Sport*

Il·lustració: Amador Garcia

25 de cara a la paret

La gata Lina

Per Gemma Sales

27-32 a favor de totes

Les esportistes en territori masculí

L'efecte Marigol

Per Xavier Bosch

Entrevista a Carme Lluveras

Per Isabel Bosch

Elles també arbitren

Per Sílvia Majó

34 sofregit cultural

Per Esther Molas

35-38 l'estenedor d'idees

39 fina lsegura, periodista d'altura

Guió: Joana Gallego

Il·lustració: Aina Albí

altres seccions

dones

Barcelona, març 2005, núm. 18

Consell de Redacció
Montserrat Puig, Joana Gallego, Mª Eugenia Ibáñez,
Pilar Aymerich, Hilda Ferrer, Marta Corcoy, Elvira
Altés, Esther Molas

Edita:

Associació de Dones Periodistes de Catalunya

Rambla de Catalunya 10, 3r. Tel: 93 412 11 11/ 93 301 16 77 E-mail: adpc@adpc.cc Web: www.adpc.cc

Coordinació: Elvira Altés
Coord. tècnica: Marta Corcoy
Correcció: Esther Molas

Disseny gràfic: www.villuendagomez.com
Maquetació: Alicia Gómez (V+G disseny)
Portada: Arxiu Fotogràfic de l'Escola Universitària
d'Infermeria Santa Madrona «Fundació La Caixa»
Impressió: El Tinter. Dipòsit legal: B-44.200-2000

Imprès en paper ecològic

Infermeres, la lluita pel reconeixement professional

És un dels únics col·lectius que utilitza el gènere femení per designar els professionals d'ambdós sexes. I amb raó: gairebé el 90% de les col·legiades i el 90% de les matriculades a les escoles són dones. Dones amb reptes interessantíssims, com redefinir i donar a conèixer el seu rol autònom davant de l'estament mèdic i de la societat, que és tant com dir que lluiten per aconseguir el reconeixement professional sense oblidar la seva raó de ser, cuidar dels altres.

Per **Marta Espar**

El diccionari de la llengua de l'Institut d'Estudis Catalans ho diu ben clar: Cuidar vol dir “tenir cura, fer cas, ocupar-se”. I aquesta és una feina que s'ha assignat o s'han assignat històricament les dones. Roser Tey, que va ser durant molts anys professora d'Història de la Infermeria a l'Escola de Santa Madrona, explica que fins al segle XVIII les persones que tenien cura dels malalts a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona eren anomenats “pares i mares” i eren tant homes com dones. Però la professionalització d'aquest “tenir cura” va venir de la mà de dones com Florence Nightingale després de la Guerra de Crimea, a mitjans del segle XIX. I ja des de llavors, les dones es van instal·lar definitivament i de forma majoritària en aquest àmbit de la salut, tant silenciós com imprescindible.

Quan el gènere i el sexe s'alien

“Històricament és més una assignació de gènere que no de sexe”, assegura Tey, perquè cuidar ha estat sempre la feina de les mares, primer amb els fills, després amb la gent gran. I la cosa no sembla haver canviat gaire. “És una professió que requereix entrega, paciència, comprensió cap als altres. En l'ambient sanitari, els homes tendeixen a sol·licitar llocs de treball relacionats amb els serveis més tècnics”, assegura Roser Cot, directora d'infermeria de l'Hospital de Barcelona. Els percentatges parlen per sí sols: el Col·legi d'Infermeres de la província de Barcelona té 32.000 persones inscrites, de les quals un 88,04% són dones i un 11,96%, homes. A l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona (EUI), les xifres són semblants, ja que un 90% de les matrícules vénen ocupades pel sexe femení.

Arribats a aquest punt, tant el Consell Internacional d'Infermeres com l'Organització Mundial de la Salut (OMS) recomanen utilitzar el terme “infermera” per anomenar els professionals d'ambdós gèneres. La presidenta del Col·legi d'Infermeres de Barcelona, Mariona Creus, és contundent en aquest aspecte: “De la mateixa manera que no diem professional de l'enginyeria o de l'advocacia per referir-nos als integrants de col·lectius majoritàriament participats per homes, tampoc direm professional de la infermeria a les persones d'un col·lectiu on gairebé el 90% són dones”. La recomanació del Col·legi, per tant, va en la mateixa línia de les institucions internacionals i en els seus documents i publicacions, utilitza el terme “infermera” en sentit genèric, per designar homes i dones.

I els homes encara no semblen gaire interessats en invertir la tendència, perquè, tot i que segons dades de l'Escola d'Infermeria de la UB al Campus de Bellvitge, hi ha hagut un increment de les matrícules formulades per homes en els darrers anys -del 5 al 10%- la presidenta del Col·legi considera que la precarietat laboral i la manca de reconeixement social que viu el sector és un altre factor que fa que molts homes joves, a l'hora d'escollir carrera, es decantin per altres opcions.

FOTO: ARXIU FOTOGRAFIC DE L'ESCOLA UNIVERSITARIA D'INFERMERIA SANTA MADRONA - FUNDACIO LA CAUJA

De la Diplomatura a les Especialitats

Actualment, es poden cursar estudis d'infermeria a 21 escoles reglamentades a Catalunya. La durada és de tres cursos acadèmics i la titulació que s'obté és la Diplomatura en Infermeria. El pla d'estudis contempla continguts teòrics pertanyents als àmbits de les ciències de la salut, humanes i socials, amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats i expectatives de la salut de la persona, la família i la comunitat. Per altra banda, també es contempla un programa pràctic en què les estudiants prenen contacte amb la realitat assistencial als hospitals, centres d'atenció primària i sociosanitaris.

A l'Escola de Bellvitge, per exemple, es poden cursar les especialitats de Llevadora i d'Infermeria de la Salut Mental, però les professionals reclamen des de fa dècades l'ampliació d'aquest nombre fins a set especialitats, una assignatura que porta, asseguren, massa anys pendent als calaixos de l'administració. Per a la directora de l'EUI, Margarida Peya, l'aprovació d'aquestes especialitats –Infermeria Geriàtrica, del Treball i Salut Laboral, de Cures Mèdico-Quirúrgiques, Familiar i Comunitària, i Pediàtrica– vindria a “cobrir una demanda de les infermeres que fa molts anys que es reclama, perquè és una manera de veure reconeguda oficialment la seva expertesa”. Segons la presidenta del Col·legi, “no totes les infermeres han de ser especialistes, però n'hi ha una gran necessitat en molts àmbits”. Llavors, la gran pregunta seria: per què sembla que no arribi mai l'aprovació definitiva del Projecte de Reial Decret sobre les Especialitats d'Infermeria? “Un dels factors que poden tenir a veure amb el tema és el fet que les infermeres especialistes s'hauran de pagar més i,

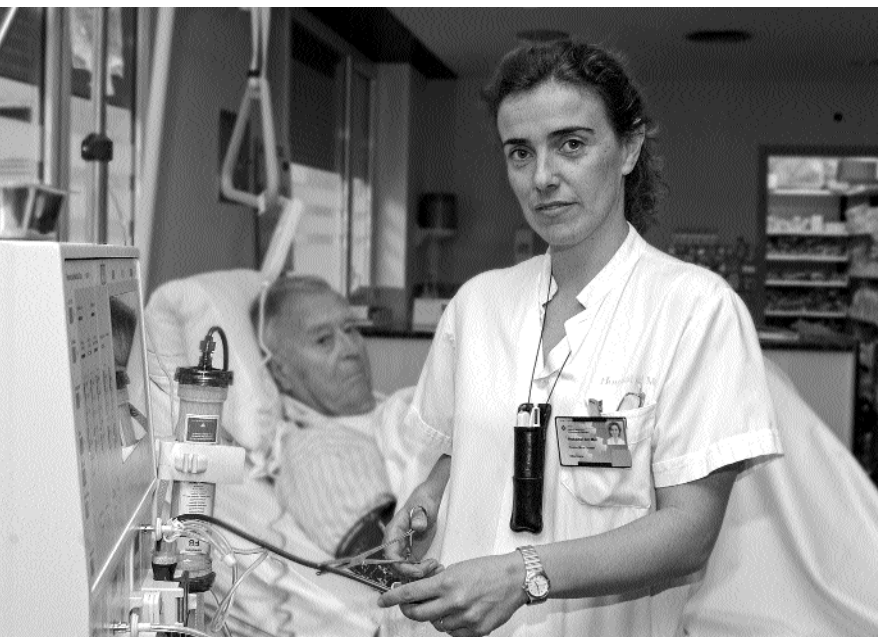

FOTO ESTHER SANCROA

Isabel Flores, infermera de la Unitat de Nefrologia de l'Hospital del Mar.

per tant, és una qüestió de voluntat política, de fins a quin punt volem tenir un bon sistema sanitari", conclou Creus. A la pràctica del dia a dia, les infermeres que tenen llocs de poder també ho veuen imprescindible. Núria Martí, directora d'Infermeria de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol, Can Ruti, assegura que les especialitzacions "serviran per estructurar millor la formació, enlloc d'haver de fer tants postgraus i màsters, i ajudaran a reordenar i millorar la pràctica".

I és que el que queda ben palès en observar el recorregut professional de moltes infermeres és que tenen una set de formació inesgotable. Isabel Flores, infermera de la Unitat de Nefrologia de l'Hospital del Mar n'és un bon exemple. Amb 36 anys, només 14 anys a les espatlles treballant d'infermera, i sense interrompre la pràctica professional, ha cursat un màster de gestió, un postgrau i diferents cursos, a més de ser recent llicenciada en Psicologia per la Universitat de Barcelona (UB). "La relació, la comunicació, els coneixements i l'empatia són molt importants a l'hora de cuidar i quantes més eines tens, millor assistència pots donar", explica. Margarida Peya insisteix en aquest sentit que "el nivell de formació dels actuals diplomats en infermeria està perfectament a l'alçada de la formació en els països europeus i, respecte d'alguns d'ells, fins i tot la supera". De cara al canvi que, per a tots els estudis universitaris suposarà la creació de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (Declaració de Bolonya), seria important, segons Peya, que "els futurs estudis de grau d'infermeria tinguessin una durada de quatre anys, per poder fer una millor immersió a la pràctica, cosa que ja fan altres països".

Metges i infermeres: condemnats a entendre's

Per a algunes infermeres amb una visió més autocrítica de la professió, lluites inacabables com la reivindicació de les noves especialitats tenen a veure amb la manca de

reconeixement social que pateix la professió. Una enquesta realitzada pel Col·legi de Barcelona el mes de juliol de l'any 2003 és prou reveladora en aquesta direcció: de tots els aspectes plantejats a una mostra de 2.242 professionals, la "dignificació de la professió" i l'"augment del prestigi social" són les peticions més sentides, amb una mitjana de 9.1 punts sobre 10. "El prestigi de la infermera és alt -assegura Creus- sempre surt ben valorada de les enquestes que fem a pacients, però, sobretot, ho són per la seva simpatia, sensibilitat..., és a dir, per qualitats del seu caràcter, però no per les seves capacitats professionals, que és justament el que a nosaltres ens agradaria". Núria Martí també detecta aquesta mancança des del seu despatx a Can Ruti: "Les persones malaltes sí que reconeixen la nostra tasca, però socialment es desconeix, perquè es tendeix a veure la infermera com l'ajudant del metge -i subratlla- cal fer un esforç per donar a conèixer el rol autònom de la infermera".

"Som molt poc corporativistes, i això ens va en contra", apunta en la mateixa línia Dolors Llauredó, que ha estat fins fa poc la Coordinadora de Processos d'Infermeria dels Serveis d'Atenció Primària (SAP) del Baix Llobregat Nord. "Caldria aclarir i donar a conèixer millor quines són les nostres tasques, les nostres funcions legals", insisteix Llauredó, que creu que en aquest tema també influeix la relació de poder metge-infermera. "Ens han vist sempre com les seves ajudants i no acaben d'entendre que tenim un rol autònom", continua Llauredó. Aquesta gestora amb un llarg recorregut professional a l'assistència primària explica que, davant la massificació que pateix la sanitat pública des de fa uns anys, s'ha començat a desdibuixar el perfil de la infermera en els Centres d'Atenció Primària (CAP), perquè els metges i metgesses els demanen que participin en d'altres responsabilitats, com el diagnòstic o el tractament, per als quals elles no estan específicament preparades. "Les infermeres fem cures, prevenció, educació sanitària, gestió, recerca, docència... funcions per a les quals hem estat formades i el Col·legi s'hauria de posicionar més en defensar la nostra autonomia professional", insisteix.

Però, per a la presidenta del Col·legi de Barcelona, la

FOTO ARXIU FOTOGRAFIC DE L'ESCOLA UNIVERSITARIA D'INFERMERIA SANTA MADRONA -FUNDACIO LA CARA-

invisibilitat social té a veure sobretot amb el rol global de la dona a la societat. "Històricament, els papers estan molt ben diferenciats: el metge diagnostica i tracta, i la infermera cuida. Però així com davant el malalt, el paper de la infermera és visible, davant la societat, no", explica Creus. "No és un problema de la relació amb el metge, sinó de com ha anat evolucionant el rol de la dona socialment", conclou. La directora d'Infermeria de l'Hospital de Barcelona també es manifesta en la mateixa línia: "Els metges del nostre àmbit respecten el criteri i presa de decisions general de les infermeres. Ens tenen confiança i així ho manifesten".

Precarietats laborals: interines, suplents i emigrants

Per a Creus, un dels aspectes més preocupants en l'actualitat és la precarietat laboral en el sector. "Ja sabem que n'hi ha a tots els sectors, però en el de la infermeria més!, perquè s'estan fent fins i tot contractes d'un dia", assegura.

Cristina Romagosa, de 24 anys, és una d'elles i sap molt bé de què parla. Va acabar la carrera el mes de juny de 2001 i al cap de tres mesos ja marxava al Regne Unit. "Quan acabes els estudis, el que necessites és una continuïtat en un lloc de treball per tal de poder aprendre. Això aquí era impossible de trobar, ja que només m'oferien suplències i, en canvi, Anglaterra m'ho oferia. A més, sabia que aprendria una nova llengua i coneixeria una nova cultura", explica, molt satisfeta amb l'opció escollida.

Va tornar el mes de febrer de l'any passat i assegura que no canviaria l'experiència ni pel millor contracte. Però, malgrat l'experiència adquirida a l'Hospital John Radcliffe d'Oxford, en arribar aquí ha hagut de tornar a començar de nou amb les suplències. Primer, va treballar per hores, per dies, a l'Hospital Clínic. Ara a Urgències, ara a Neumologia, però, a vegades també, a d'altres unitats del mateix centre. Des de primers de novembre, cobreix una baixa a l'Hospital de Mataró, de nit, a Urgències. Romagosa està convençuda que aquest és l'únic camí cap a l'anhelada plaça fixa i per aquest motiu, suporta haver treballat durant un any cada festiu, cada

FOTO ESTHER SANROMA

Núria Martí, directora d'Infermeria de Can Ruti

període de vacances, cada cap de setmana. I no se'n lamenta massa. Sap que a Anglaterra hagués pogut seguir una carrera professional molt més ambiciosa, però confessa: "Va arribar un moment que sentia que havia aconseguit els meus objectius de formació, i la situació personal em va fer tornar a casa".

La directora d'Infermeria de Can Ruti evita alarmes en aquest tema de les anomenades *infermeres emigrants* que tantes pàgines de diari ha omplert en els darrers mesos. Martí està convençuda que la majoria d'infermeres marxen "perquè són joves i busquen noves experiències" i insisteix que no s'ha de ser "victimista", ja que de precarietat laboral "n'hi ha a tot arreu". Per a la presidenta del Col·legi, en canvi, la situació sí és preocupant, ja que "marxen les més joves i cada dia hi ha menys demanda d'aquesta carrera en vista de com està el panorama laboral".

Prestigi versus reconeixement

"El reconeixement s'obté amb els resultats", sentència la infermera de base Isabel Flores, "les infermeres cada vegada estem més ben preparades i això s'ha de notar". Aquesta professional de l'Hospital del Mar, que tampoc fa tant que va començar a treballar, està convençuda que "la infermera que comença, si té una bona autoestima, una vocació i s'estima la professió, aconseguirà ser una bona professional". Martí incita a pensar també en la mateixa direcció i explica que actualment s'estan vivint canvis importants en el món sanitari, sobretot pel que fa referència al tipus de pacient. "La nostra és una professió que ha d'adaptar-se continuament a canvis tecnològics i darrerament, també demogràfics, degut a l'arribada de la immigració, l'augment de l'esperança de vida i això ens obliga a estar al dia, un repte interessantíssim", creu Martí, la directora d'Infermeria de Can Ruti. Quan se'ls pregunta a les infermeres "per què han escollit aquesta feina", totes tenen una resposta similar: "M'agrada tenir cura dels

FOTO JAVI FOTOGRAFIC DE L'ESCOLA UNIVERSITARIA D'INFERMERIA SANTA MARGARITA - FUNDACIO LA CAJIA

FOTO ESTHER SANROMA

En primer terme, Dolors Llauredó, coordinadora de processos d'infermeria d'AP, amb les companyes i companys del Màster en Administració i Gestió de Cures en Infermeria que fan a l'Escola d'Infermeria de Santa Madrona.

altres". I aquesta és la base sobre la qual sostenen tots els nous reptes, tots els grans canvis.

Tècnica i humanitat, les cures reflexionades

Les infermeres de les unitats d'hospitalització de l'Hospital Germans Trias i Pujol que dirigeix Núria Martí van obtenir l'any 2004 el Premi a la Bona Pràctica del Col·legi d'Infermeres de Barcelona per un Pla de Cures

que els ha permès estudiar i protocolitzar el seu treball assistencial, una tasca aquesta poc comú en els centres assistencials hospitalaris. L'èxit del pla rau en el fet que, a través de compartir coneixements entre elles, han elaborat unes guies que avaluen, evidencien i mesuren la contribució de la infermera en els diferents processos assistencials, sense deixar de donar una atenció personalitzada a les necessitats de les persones malaltes i les seves famílies.

Martí posa un exemple gràfic: quan una persona malalta ingressa a la planta de cardiologia, la infermera responsable li fa una valoració mitjançant una entrevista del seu estat de salut i dels seus àmbits personals. A continuació, planifica les cures necessàries segons la guia estàndard que té elaborada en funció de la malaltia i de la valoració realitzada, personalitzant individualment el pla de cures. Un cop aplicades les cures, avalua els resultats de les noves accions, i per tant, detecta la idoneïtat o no de l'activitat, establint mesures de millora en temps real.

La cap de les infermeres de Can Ruti creu que aquest Pla ha estat mereixedor del premi del Col·legi, perquè "contribueix a la pràctica reflexiva i el creixement professional de les infermeres". Una pràctica que també es porta a terme en l'Atenció Primària i que ajuda a millorar la qualitat dels serveis que es presten a la ciutadania. ■

L'etern dilema: Hi ha discriminació de sexe? De vegades més, no vol dir millor

"La nostra raó de ser infermeres és cuidar", explica Dolors Llauredó. I aquesta és una feina lligada al gènere femení, "els pocs homes que ho fan, per bé que no tots, probablement haurien volgut ser metges", reflexiona. "Hi ha molt poc infermer assistencial pur, la majoria tenen càrrec, perquè no es conformen amb el sol fet de cuidar", afirma la que va ser fins fa poc Coordinadora de Processos d'Infermeria dels Servei d'Atenció Primària (SAP) del Baix Llobregat Nord.

La directora d'Infermeria de l'Hospital de Barcelona no creu, malgrat tot, que hi hagi "discriminació de sexes". Tot creu que "els gerents i directius aposten per qualitat i professionals". Núria Martí, cap de les infermeres de Can Ruti, pensa que l'essencial és "intentar millorar des d'una perspectiva professional" i que "aquest ha de ser el criteri de selecció i nomenament de directius en l'àmbit que ens ocupa".

Segons xifres extretes de la base de dades del Col·legi d'Infermeres de Barcelona, l'1,5% dels càrrecs d'Infermeria dels hospitals barcelonins, l'11,57% dels càrrecs d'infermeria de l'Atenció Primària de la província de Barcelona, el 25% de la direcció de les escoles universitàries també de Barcelona i dels quatre col·legis provincials de Catalunya són homes. Dades de nou reveladores, sobretot si tenim en compte que el percentatge d'homes que té registrat el Col·legi és de l'11,96%. Deixen clar que fins i tot en una professió tan ocupada per les dones els percentatges salten cap amunt quan es tracta de l'accés dels homes als llocs de poder.

Percentatges en els càrrecs d'infermeria d'homes i dones

	Col·legiats %	Càrrecs Hospital	Càrrecs AP	Direcció Escoles	Presidència Col·legis	TOTAL	% CÀRRECS	
HOMES	28.172	197	214	9	3	423	92,35%	
DONES	3.828	3	18	3	1	35	7,64%	
TOTAL	32.000	200	242	12	4	458	100%	

Font: Dades del Col·legi d'Infermeres de la província de Barcelona

Cooperant per fer un món més habitable

L'Anna Trujillo va complir els seus 41 anys a Managua (Nicaragua), l'estiu passat. Ella és infermera i periodista. Però va deixar de somniar en cròniques i reportatges ja fa més de 15 anys, quan va anar per primera vegada a El Salvador per fer d'observadora de les primeres eleccions democràtiques amb una companya seva de L'Aliança. Allà, en aquella primavera del 1994, una experiència la marcaria profundament: una noia es va dessagnar i va morir davant els seus ulls, i ella, que ja era llicenciada en Periodisme, però treballava d'auxiliar d'infermeria a L'Aliança, no va poder fer tot el que hagués desitjat per salvar-la a temps. "A partir d'aquell moment vaig decidir que el món necessitava més infermeres que periodistes", assegura ara mirant enrere.

En tornar d'El Salvador, es va posar a estudiar per ser infermera a l'Escola de Santa Madrona i el 1997 ja ho era. Infermera cooperant, perquè ja de seguida va començar a marxar cada estiu, quan tenia vacances, a Llatinoamèrica. Treballa a l'Hospital del Sagrat Cor, però el seu cor es divideix entre aquí i Nicaragua, on cada any passa un mes coordinant estudis amb els professionals de la salut locals, com a integrant de l'ONG Comitè Óscar Romero.

Ja fa uns anys que va repetidament a un centre públic d'educació especial i a una llar de protecció per a nens i joves amb discapacitat psíquica i física de la capital nicaragüenca. I allí l'esperen nens com Gladis i Marlon, amb paràlisi cerebral, o Àngelo, a qui la seva mare va abandonar només perquè tenia un llavi leporí. Les seves funcions com a infermera cooperant estan molt ben definides: detecta problemes i ajuda a resoldre'ls junt amb els professionals locals, sempre amb un mateix objectiu, que és influir perquè els governs d'allà prenguin més consciència dels problemes socials del seu país.

"Hi ha alguna cosa que no trobo aquí en el dia a dia de la meua feina a l'hospital i que trobo allà treballant com a infermera cooperant", explica. Li agrada sobretot coordinar els diferents actors que intervenen en un problema i veure'n any rere any els resultats. Per a Trujillo, es tracta d'un treball "molt gratificant, que se surt de la

feina a l'hospital, molt més rutinària" i que li permet estar "molt més alerta, molt més receptiva a la detecció de problemes".

Malgrat que se l'hi il·luminen els ulls quan es transporta amb la ment a Managua, intenta trobar les paraules perquè quedi clar que no menysprea la feina a l'hospital de Barcelona, però li manca aquesta realització professional i personal que li dóna la cooperació. "En la solidaritat no tot és donar –insisteix-, "jo també rebo moltes mostres d'agraïment, satisfacció, esperança... i veig que l'esforç invertit dóna uns resultats".

L'infermeria cooperant té una gran ONG pròpia, *Enfermeras para el mundo*, amb seu a Madrid, i tant *Medicus Mundi* com *Metges Sense Fronteres*, com d'altres grans del treball social, compten amb multitud d'infermeres cooperants entre les seves files. I hi ha moltes infermeres catalanes, com l'Anna Trujillo, que troben en la cooperació la manera d'aportar el seu granet de sorra. ■

M.E.

Anna Trujillo, a la Llar de protecció de Managua, Nicaragua, el passat setembre de 2004

Rosa Maria Alberdi Castell, professora d'Infermeria i Diputada al Parlament Balear

FOTO CATI CLAVEIRA

"La igualtat real canviarà l'orientació del sistema sanitari"

Com que mai s'ha aturat des de que en l'any 1973 va rebre el títol d'ATS, el seu *curriculum vitae* és interminable. Llicenciada en Psicologia, Magister en Salut Pública per la Universitat d'Antioquia, Cursos de Doctorat en Ciències Socials i Salut, Màster en Gestió d'Infermeria per la Universitat de Barcelona l'any 1998. Va començar desenvolupant el seu treball d'infermera d'assistència directa al pacient en l'Hospital Clínic de Barcelona, va ser professora i directora en diverses universitats, va ocupar diferents càrrecs de responsabilitat i d'assessorament per a la Conselleria de Salut de la Junta d'Andalusia, sent Directora de l'Escola d'Infermeria Virgen del Rocío del Servei Andalusí, a Sevilla.

Des de l'any 1999, resideix a les Illes Balears on obté la plaça de professora titular a la UIB adscrita al Departament d'Infermeria i Fisioteràpia sent professora titular de les assignatures troncal d'Ètica i legislació i Administració dels Serveis d'Infermeria, i també de les optatives Qüestions bioètiques en la pràctica infermera i Problemes sociosanitaris de la marginació, la immigració i els refugiats.

Qui valora més el treball de la infermera: els metges o els pacients?

Els pacients el valoren més, encara que també hi ha metges que ho valoren, sobretot si es donen compte de

què el treball de cures que es fa amb el pacient el posa en millor situació per a què el seu sigui més efectiu.

Per què hi ha tanta fugida d'infermeres espanyoles cap a altres països?

La majoria de les vegades és perquè no poden aportar al seu treball allò que consideren fonamental. Han de fer tantes activitats delegades, des d'administratives a tècniques, que molts cops no tenen temps per a les cures especials. Però, malgrat que les condicions laborals siguin dolentes, gairebé sempre es troba un forat per introduir aquella manera diferent de cuidar per a la qual s'ha format.

I també marxen perquè a Espanya hi ha més infermeres de les que el sistema pot absorbir o, millor dit, perquè les ratios establertes d'infermeres per pacients són molt baixes...

Moltes vegades s'entén la infermeria com una professió subalterna. El primer que cal dir és que la carrera està ben orientada. Les escoles d'infermeria, en els darrers 20 anys, han fet un canvi radical. Des de l'any 1977, els estudis s'orienten cap a l'educació per a la salut, la promoció de la salut... El problema d'aquesta carrera té a veure amb els estereotips que encara existeixen. Per entendre l'evolució d'aquesta carrera no s'ha d'oblidar

que se la identifica amb l'estereotip del gènere femení. S'atribueixen a les infermeres uns valors i limitacions iguals que els que s'atribueixen a les dones, en general. De la mateixa manera que s'arracona a la dona a l'àmbit domèstic, la part política del sistema sanitari també està orientada pels metges.

Podem dir que el sostre de vidre està força baix per les infermeres?

És clar. Sent les infermeres les persones que tenen la visió més àmplia del procés de producció de l'hospital, les que saben què passa des que el pacient entra fins que surt de l'hospital, des del diagnòstic fins el menjar o la bugaderia, les persones que controlen el circuit de proves diagnòstiques, raigs X, laboratoris, etc., en canvi, en moltes comunitats autònomes elles NO PODEN ACCEDIR als llocs de Gerent d'Hospital!

Hi ha alguna norma escrita que ho impedeixi?

A vegades sí. Però la majoria de les vegades, no. Per exemple, en el cas d'Andalusia, sempre pensàvem que hi havia una norma que impedia que les infermeres fossin Gerentes, perquè tenien una diplomatura i no una llicenciatura, però quan hi va haver voluntat política resulta que la norma no existia i es va nomenar una Gerenta que, per cert, ho va fer meravellosament. Va resultar que la norma es podia interpretar de manera diferent. Hi ha hagut alguna altra infermera-gerenta, però van ser nomenades per tenir una altra llicenciatura, com la d'antropòloga o psicòloga.

És evident que quan a les dones se'ls hi dóna llocs de màxima responsabilitat ho fan com a mínim tan bé com els homes, oi?

Un altre problema que té a veure amb el gènere és la dificultat per a què el sistema sanitari faciliti el Registre del Treball que es fa des de la perspectiva de les mateixes infermeres: hi ha una història clínica on es pot anotar el que fan, però com que té a veure amb el treball del metge, amb el que el metge ordena per al diagnòstic i tractament de la malaltia, costa molt més reflectir per escrit les aportacions específiques de les infermeres, com són les cures. És fàcil mostrar que es va posar una injecció, però no ho és tant registrar que s'ha estat parlant mitja hora amb un malalt, perquè estava preocupat o no entenia allò que li estava passant.

Segueixen sent majoritàriament homes qui representen els interessos de la professió? Porta millor un Col·legi d'Infermeria un infermer que una infermera?

És veritat que hi ha molts homes representant a les infermeres. La proporció de professionals és de 70/30 al sud i de 80/20 al nord. I en els càrrecs de representativitat la xifra s'inverteix. Però hi ha un canvi: les dones van assumint aquestes responsabilitats, encara que, com a la vida mateixa, per ser la presidenta d'un col·legi s'ha

de tenir una persona al teu costat que comparteixi el treball de casa. En general, el poder es pensa des del masculí. El poder actua a deshora per a les dones. Quan es fan reunions importants, l'horari no és l'adequat. Això perjudica les dones, perquè es queden fora i perjudica també a la societat, perquè la seva sensibilitat no està representada. El mateix passa en la política. Una reivindicació principal és que els polítics han de donar exemple de conciliació de vida laboral i familiar. No m'importa començar a les 8 del matí, però no vull estar treballant a partir de les vuit del vespre. Anem avançant. Les dones volem tenir el poder i també viure d'acord amb els nostres propis valors: feministes i feminitzadament.

De la infermeria a la política hi ha poc tros?

La política és un espai de temps en el que tens el privilegi de treballar per a un bé comú més gran. Jo m'he dedicat a la política, perquè m'agrada molt defensar allò que molta gent considera bo i estable. I estic segura de que quan s'assoleixi la igualtat real canviarà l'orientació del sistema sanitari.

Per anar cap a on?

A atendre les necessitats de les persones en lloc de només diagnosticar molt bé i tractar-les bé. Cal atendre bé el conjunt de les necessitats. El gran canvi seria posar el tenir cura com a principal aportació del sistema sanitari, sobretot en un temps com el que vivim; tal i com han anat evolucionant l'epidemiologia i la demografia, cada vegada podem curar menys, perquè les malalties són cròniques, més dependents, i hem de cuidar més. No m'agradaria que s'entengués que el sistema sanitari no cura: en les malalties agudes greus és de gran eficàcia. On erra és en la cronicitat i en la dependència. Em sembla que cada persona que s'inclou en la política, en realitat el que fa és aportar la seva visió específica dels problemes que té la societat i el resultat d'aquella visió l'obté perquè quan escull una professió i estudia uns continguts teòrics i adopta uns valors, en realitat, entre tu i la realitat es posa un filtre que fa que tu vegis uns determinats problemes que veuen aquells professionals i nosaltres. Jo veig les necessitats de cuidar.

Per concloure, més metgesses és millor per a les infermeres?

M'agradaria poder dir que influeix molt que hi hagi més metgesses, però no ho puc dir. La persona que millor m'ha entès des de la perspectiva ginecològica les meves necessitats no ha sigut una dona sinó un home, i tampoc veig que quan ocupen càrrecs de responsabilitat es noti que canvien radicalment les polítiques, encara que he de dir que vaig llegir una entrevista amb la ministra espanyola de Sanitat que em va agradar força. ■

“Les dones volem tenir el poder i també viure d'acord amb els nostres propis valors: feministes i feminitzadament”

D'INFERMERA

En contacte directe

Al finalitzar els meus estudis l'any 1967, a Catalunya començaven a aparèixer moviments per conquerir la democràcia alhora que la resta d'Europa vivia sota les influències del maig del 68. Eren uns anys on les infermeres ens movíem per un idealisme i lluitàvem per un futur millor.

En el decurs dels 37 anys que he exercit la professió en els àmbits, tant assistencial com docent, he viscut grans canvis pel que fa al vessant social i de la professió. La meua activitat professional i preocupació durant els primers anys com a infermera i llevadora assistencial, així com la de moltes altres infermeres de la meua generació, va ser aconseguir la professionalització de les cures infermeres. En primer lloc, volíem deslliurar-nos de la forta influència dels valors que sobre la dona imperaven en l'època, i afectaven directament i amb un gran pes a la professió d'infermeria, majoritàriament femenina. Es podria dir que es valorava més la discreció en el fer i en la parla, la dedicació a les persones malaltes, la disciplina, l'obediència al metge i a les institucions que el saber científic i la professionalització. En un segon lloc, també consideràvem necessari un major desenvolupament dels estudis infermers, aconseguint, després de moltes mobilitzacions, l'any 1977 la seva incorporació a la Universitat amb la Diplomatura d'Infermeria que capgirava l'orientació professional. Actualment, resta pendent l'assoliment del grau de llicenciatura.

Des dels meus inicis com a infermera sempre ha estat present la inquietud per un major coneixement de la humanitat del pacient, nucli de la filosofia infermera. Però no és fins que transcorren alguns anys quan aquesta inquietud pren força. Segurament em calia certa maduresa personal per comprendre la complexitat de la naturalesa humana i de les seves relacions. A finals de la dècada dels anys 80, ja exercint la professió com a docent a l'Escola Universitària d'Infermeria, vaig veure la necessitat d'ampliar els meus estudis i em vaig plantejar aprofundir la meua formació en humanitats per trobar resposta a molts interrogants sobre la complexitat humana. Aquesta inquietud em va portar a cursar un Màster de Bioètica, i la Llicenciatura d'Humanitats.

Fent un balanç de la meua activitat professional considero que, malgrat les dificultats, aquesta ha estat molt positiva, ja que m'ha permès establir relacions significatives i conèixer la diversitat del pensament humà lligat a les diferents cultures. La relació com infermera amb les persones malaltes o usuàries i, fins i tot amb els alumnes, m'ha conduït a poder estar en contacte directe amb la persona i així comprendre la seva grandesa i anar més enllà al realitzar unes tècniques, administrar uns medicaments o transmetre uns coneixements. Gràcies a aquesta convergència de fets, ha estat possible comprendre la complexitat de la naturalesa de la ciència infermera i així respondre a les meves inquietuds i ideals presents des dels meus inicis com a infermera. ■

Maria Gasull

FOTO ESTHER SANROMÀ

Maria Gasull El coneixement i la praxis

Com moltes de les seves companyes de professió, Maria Gasull ha estat una professional en constant procés de formació. Des del primer títol com a ATS, seguint pel de Llevadora, la Diplomatura d'Infermeria, el màster de Bioètica, fins la llicenciatura d'Humanitats, que ara està acabant, la seva ha estat una vida dedicada a l'aprenentatge constant, tant en els estudis com en la praxis professional. Aquesta dona no s'ha volgut estalviar cap experiència que li permetés enriquir-se personal i professionalment, per això a més d'haver exercit com a llevadora i com a infermera en clíniques i hospitals del país, va treballar a Argèlia amb Medicus Mundi, o en un hospital a Anglaterra. Com és lògic, però, el desig d'aprendre porta a l'obligació d'ensenyar i, per això, ha dedicat una bona part del seu temps a la docència en el camp que més li interessa, l'ètica en infermeria, àmbit en el que també ha fet recerca i ha publicat un bon nombre de treballs. En l'actualitat és professora de l'Escola Universitària d'Infermeria de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de la UAB. ■

FOTO ESTHER SANROMA

Escola Santa Madrona: els valors d'una infermeria humanista i holística

A la cruïlla de Travessera de Dalt amb carrer de l'Escorial es troba una torre de tres plantes amb un rètol discret a la façana: Fundació "La Caixa. EUI Santa Madrona". Es tracta de l'Escola Universitària d'Infermeria més antiga de l'Estat.

L'Escola Santa Madrona no sempre ha estat ubicada en aquest punt del barri de Gràcia i no sempre ha tingut exactament aquest nom. Allò que sí conserva des de la seva creació, però, són els valors d'una infermeria humanista i holística.

L'any 1900, el Montepío de Santa Madrona, Obra en Favor de la Mujer que Vive de su Trabajo, va néixer amb l'objectiu de satisfer necessitats econòmiques, socials i culturals de les dones. L'activitat laboral més freqüent a principis de segle era l'atenció domiciliària a persones malaltes. Tot i que era una tasca que feien principalment les religioses, a l'obra del Montepío se li va ocórrer organitzar uns cursos de preparació d'infermeres per formar aquest col·lectiu de treballadores. Sota la inspiració de l'única escola d'infermeria que existia a l'Estat, la de Santa Isabel (creada el 1896 a Madrid i actualment desapareguda), es va inaugurar el curs l'any 1917. Les classes es feien a la parròquia de Santa Anna i el 1918 s'atorgaren els primers títols d'Infermeria del Montepío de Santa Madrona.

La relació de l'Escola amb La Caixa de Pensions es remunta a l'any 1919 en què la junta del Montepío va sol·licitar un ajut a l'entitat i el Montepío va incorporar-se a l'obra social de La Caixa, amb el nom *Instituto de la Mujer que Vive de su Trabajo*. Llavors comença un període d'expansió d'aquesta institució sociosanitària per tot el Principat i les Illes que culminaria en els anys precedents a la guerra civil. Una dona que s'hi converteix en un referent decisiu és Àngels Mateu i Pla, infermera i primera secretària general de l'anomenat Instituto.

Amb el temps s'anaren incorporant nous plans d'estudis i sistemes d'avaluació. Després del parèntesi de la guerra civil espanyola, es reinicien les classes, i el nom de Santa Madrona, que havia recuperat l'Institut de la Dona que Treballa, es va convertir en l'Institut de Santa Madrona. Les reformes del sistema educatiu del 1953 van implantar els estudis d'Ajudant Tècnic Sanitari (ATS) i les escoles d'infermeria van passar a dependre de les facultats de medicina. Alhora, l'Escola adquiria un nou domicili al carrer de Jonqueres.

L'abril del 1977, un nou i últim trasllat portarà l'Escola a l'antic edifici de la Clínica de Cirurgia del carrer de l'Escorial. Aquesta torre s'ha anat ampliant per donar cabuda a totes les prestacions acadèmiques i administratives que es desenvolupen a l'Escola. Ara les aules són mixtes. El desembre del 1978 és reconeguda, per Decret, com a EUI Santa Madrona, adscrita a la Universitat de Barcelona, i s'estableix el títol de Diplomatura en Infermeria.

Cursos capdavanters

El prestigi de què gaudeix actualment l'Escola no s'ha assolit únicament per la seva trajectòria històrica, sinó pel treball constant que implica el fet d'ésser un "centre de formació universitari, català, amb una finalitat professionalitzadora a l'àmbit de la salut". La directora i exalumna de l'Escola Santa Madrona, Montserrat Teixidor, és una dona compromesa en aquesta definició. És molt important formar els professionals des de la base, en la preparació de la Diplomatura, però amb això no n'hi ha prou per a aquesta Escola. Per aquest motiu, Teixidor va impulsar el 1989 el primer Màster en Administració i Gestió de Cures en Infermeria, dirigit a infermers/res i reconegut per una universitat pública espanyola. El Màster, en la seva 16a edició, respon d'una forma innovadora, avantguardista, imaginativa i competitiva als reptes que plantegen les actuals necessitats socials.

Seguint la dinàmica de formació de postgrau, l'Escola Santa Madrona dirigeix altres cursos relacionats amb la problemàtica de la HIV/SIDA, les teràpies naturals, la relació d'ajuda, l'anàlisi de casos clínics i l'àmbit sociosanitari. En el marc de projecció internacional, l'Escola participa en els programes Leonardo da Vinci de la Unió Europea i l'Erasmus de la UB; col·labora amb una escola d'infermeria nicaragüenca i està integrada a la xarxa Cipeps Europa i Praqsi d'investigació i reflexió a partir de la pràctica quotidiana en cures d'infermeria. ■

FOTO ARXIU FOTOGRAFIC DE L'ESCOLA UNIVERSITARIA D'INFERMERIA SANTA MADRONA - FUNDACIÓ LA CAIXA

Àngels Mateu, 1923.

La deshumanització de la informació

La premsa considerada seriosa no ha enregistrat gairebé la transformació que s'ha produït en les relacions entre dones i homes els últims 30 anys. Al contrari, la mirada informativa ha accentuat el seu enfocament androcèntric i s'ha deshumanitzat.

Per **Amparo Moreno Sardà**

La premsa, ha enregistrat en els últims 30 anys les transformacions de les relacions entre dones i homes de diferents condicions socials, que han estat impulsades per múltiples decisions personals i col·lectives? S'ha fet ressò dels canvis que hem protagonitzat amb les nostres actuacions quotidianes, tant als espais domèstics com als escenaris públics? Els diaris, la premsa considerada *seriosa*, ha estat més fidedigna que la premsa considerada frívola? Quins periòdics han estat més permeables a aquestes transformacions, han ofert unes imatges més positives i atractives, i han fomentat així els canvis cap a una societat més equitativa i justa, o pel contrari, els han dificultat?

Aquestes són les preguntes que ens vam fer un equip format per membres dels Departaments de Periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat del País Basc, a les quals hem cercat resposta amb la recerca sobre *La representació de les relacions entre dones i homes a la premsa, de 1974 a 2004*, realitzada des de l'any 2001 fins el 2004, finançada per l'Institut de la Mujer. Per donar-hi resposta, hem analitzat una mostra de diaris (ABC, LA VANGUARDIA, EL PAÍS, EL CORREO ESPAÑOL) i de setmanaris (INTERVIÚ, LECTURAS), publicats des de 1974 fins avui.

Com a punt de partida, hem considerat que cada diari ofereix en cada exemplar, a més de dades, una mena de representació cartogràfica de la realitat social: com qual-sevol explicació, la informació s'elabora a base d'enfocar determinats aspectes considerats més o menys significatius, i de deixar fora del camp de visió molts d'altres. La presentació d'alguns homes i dones com a protagonistes valorats positivament, les accions dels quals els hi pro-

porcionen estatus, poder i benestar, o bé, la presentació negativa d'altres, com a transgressors de les normes o víctimes que pateixen situacions de marginació, fomenta l'acceptació o el rebuig d'uns i altres models de comportament. D'aquesta manera, els periòdics es converteixen en unes guies pel coneixement, el debat públic i el comportament individual, i uns mitjans d'identificació entre els diferents col·lectius que els llegeixen habitualment.

D'acord amb les dades de la recerca, *la mirada informativa* dels diaris és androcèntrica: tots ells, independentment de la seva posició política, enfoquen de forma preferent a un col·lectiu reduït d'homes, varons adults identificats individualment, amb noms i cognoms, situats als centres del poder polític, econòmic, cultural, militar..., i els presenten com els subjectes les actuacions dels quals repercuten a la resta de la societat. La presència de les dones amb noms i cognoms continua sent molt reduïda i no s'ha incrementat a mida que s'han incorporat als espais públics, dels quals abans havien estat excloses, com si la premsa fos impermeable a aquests canvis o com si aquests canvis fossin insignificants per a la societat. Sense gaires diferències entre els diaris al llarg de 30 anys, les dones ocupen menys d'un 10% de la superfície redaccional, mentre que el nombre d'homes, tot i ser encara molt superior al de les dones, ha passat en termes generals de més del 50 i el 60%, fins a una tercera o una quarta part de la superfície redaccional. Aquesta disminució no ha afavorit, però, una major atenció cap als grups socials que no apareixen identificats de forma individual, ja que s'ha reduït també la presència de la societat civil. En definitiva, *la mirada informativa* dels diaris continua enfocant els centres de poder, si bé ara atribueix el paper de subjecte actiu a les institucions, les entitats i a diversos termes abstractes de caire estadístic o tecnològic.

Les ciutadanes i els ciutadans resulten així expulsats del debat públic que apareix ara com quelcom restringit a un grapat cada cop més reduït de barons i a alguna dona, tancat en unes institucions allunyades i quasi omnipotents, i relacionat amb dades i termes abstractes, la relació dels quals amb la vida de les persones sovint resulta incomprensible. S'ha accentuat la mirada androcèntrica sobre la societat alhora que la informació s'ha deshumanitzat, i les vivències humanes s'han relegat en bona mida als anuncis de contactes, on les dones sí que hi tenen un paper destacat.

A diferència dels diaris, la representació de la realitat als setmanaris INTERVIÚ i LECTURAS ha estat més permea-

La representació de les relacions entre dones i homes i del recanvi generacional a la premsa, de 1974 a 2004, és una investigació realitzada durant els anys 2001 a 2004 per un equip dirigit per Amparo Moreno Sardà, catedràtica de la Universitat Autònoma de Barcelona, i format per Natividad Abril Vargas (UPV), Manel López López (UAB), Isabel Alonso Davila (professora d'Ensenyament Secundari), Núria Simelio Solà, Patricia Laura Gómez, Soledad Vargas Carrillo, i Gloria Quinayás Medina, investigadores de la UAB. També van col·laborar Alfonso Buitrago, Elvira Simoes Barreto, Florencia Rovetto i José Edson Moreira, estudiants de doctorat de la UAB.

ble a les transformacions de les relacions socials entre dones i homes, i sovint amb trets positius. La mirada informativa d'INTERVIÚ també és androcèntrica, però almenys ho és de forma explícita, i els accents masculistes dels primers temps s'han esmorteït. També LECTURAS enfoca als espais centrals de la societat, encara que siguin de caire privat i podem dir ginecèntrics. En qual-sevol cas, en aquests setmanaris els éssers humans hi són, i aquesta pot ser la raó per la qual despertem major interès entre la població.

Finalment, la recerca ha permès constatar que el tractament de dones i homes als mitjans de comunicació no és només una qüestió de gènere: la divisió social en raó del sexe s'articula sempre amb d'altres (classes, edat, pobles de procedència), que repercuten en les diferents valoracions que es fa de les persones d'acord amb les possibilitats que tenen de gaudir dels recursos, segons les posicions que ocupen als centres de poder o a les perifèries, ja sigui als espais privats o als públics. Cal, doncs, ampliar l'anàlisi feminista més enllà de la mirada androcèntrica i més enllà també del gènere, i tenir en compte al conjunt de dones i homes, per tal que la premsa jugui el paper que li pertoca en la construcció d'un humanisme plural. ■

En alguns titulars es posa de manifest que l'atenció de la mirada informativa s'ha desplaçat de les persones responsables d'una declaració i una decisió, a les institucions com la CIA, que resulten llunyanes i inaccessibles per demanar responsabilitats.

En altres, en considerar nocions com els maltractaments, o les morts per violència domèstica, com els subjectes actius de la informació, es desvia l'atenció de les dones que amb la seva actitud activa d'oposar-se a la prepotència viril han aconseguit obrir un debat públic sobre una forma d'actuar dels homes que fins no fa molt era acceptada per la llei i s'havia mantingut amagada.

En tots dos exemples podem veure la deshumanització de la informació i la reducció de la capacitat de resposta activa per part de les dones i homes.

Periodisme i ciutadania plural: rutines i reptes

Un test per avaluar la pròpia mirada i desaprendre les rutines androcèntriques

Amb aquest títol es va celebrar els dies 25 i 26 d'octubre de 2004, a la seu del Col·legi de Periodistes de Catalunya a Barcelona, un Simposi per fer un debat sobre els resultats de la recerca amb professionals de la premsa, la ràdio i la televisió, i del món acadèmic. A les sessions es va plantejar que la major presència de les dones a les redaccions no ha modificat la *mirada informativa androcèntrica* i les pràctiques jeràrquiques, i es va parlar de les rutines en la definició del que és notícia, la selecció de les fonts i el tractament de les informacions.

Com podem canviar aquestes rutines? Quin periodisme cal fer per promoure la participació democràtica de la ciutadania plural? Aquest va ser el repte que ens vam plantejar al taller de Producció d'informació des de perspectives no-androcèntriques. Vam posar a prova un *Test per a l'avaluació de l'amplitud, la diversitat i la sensibilitat humana de la mirada informativa*, amb el qual cada professional pot avaluar la pròpia mirada, desaprendre les rutines androcèntriques i fer exercicis per tal d'assolir un enfocament no-androcèntric o si es vol, ex-cèntric.

Les preguntes d'aquest *Test* són les mateixes que han orientat la recerca, i que apareixen a l'obra d'Amparo Moreno Sardà, *La mirada informativa*, publicada el 1998. A quines dones, a quins homes s'enfoca, en quines actuacions i en quins espais socials? Quina valoració en fem? Quines fonts utilitzem? Podem ampliar i diversificar el nostre punt de vista i centrar l'atenció en les dones i els homes de diferents condicions socials, per col·laborar a construir una societat més justa i més plural? Properament sortirà l'edició d'aquest *Test*.

ENTREVISTA

**LORENA
BERDÚN**

**“Nosaltres som
propietàries
del nostre cos
i responsables
de gaudir-lo”**

No té pèls a la llengua. Amb tota naturalitat parla de fel·lacions, penetració anal i de les novetats que es poden trobar als *sex shops*. Tot, amb un somriure aparentment innocent, un gest de timidesa i amb la generositat exclusiva dels bons comunicadors. No es considera gens víctima del vertiginós “preu televisiu” de les audiències. I en cas que s’esgotés el seu paper d’educadora sexual en els mitjans, voldria dedicar-se de ple a la interpretació. De fet, aquest mes puja per primera vegada als escenaris del teatre María Guerrero de Madrid amb un dels papers principals de l’obra *El invierno bajo la mesa*, de Raymonde Pouce. Amb plena consciència, no utilitza d’aparador l’exitós programa *Dos Rombos* de TVE per mostrar les seves qualitats artístiques. I això fa que molts desconeguin que el seu somni sempre ha estat ser actriu. Però, és clar, porta parlant de sexe tants anys, des de l’any 1998, que reconeix que no es podrà treure fàcilment aquest *look* mediàtic. Tot i l’etiqueta, s’enorgulleix de les satisfaccions que li ha aportat la seva feina d’esborrar els “dos rombos” dels tabús sexuals.

T’estàs convertint en una *sex symbol*?

Tant com això, no... Però sí és possible que a algú li agradi la imatge que mostro per televisió i, més encara, parlant d’un tema com és el sexe.

A l’hora de la veritat, fora de pantalla, com et veuen els homes?

Els fa por apropar-se a mi. Davant d’una dona que se suposa que sap molt d’un tema com és el sexe, s’espanen de seguida, perquè per a ells és molt important reafirmar-se en aquest sentit.

Com valores l’ús que es fa de la imatge femenina en els mitjans?

El que més em fot és el rol de la dona a molts anuncis: quan se la veu a la cuina i l’home li dóna un copet al cul i se’n va a llegir el diari. També em sembla abusiu que una dona amb unes tetes fantàstiques vengui unes galletes. Passa a tot arreu, l’atractiu sembla fonamental per vendre el que sigui. Per exemple, al cinema ven més una pel·lícula amb Anjelina Jolie que amb Kathy Bates.

Creus que encara hi ha moltes dones que no han fet la seva pròpia revolució sexual?

Sí, encara hi ha dones que no han experimentat un orgasme, sobretot dones d’una certa edat. Peròafortunadament, cada cop prenem més protagonisme. Determinats costums canvien i això repercuteix directament en les nostres relacions sexuals.

Què opines de qui un dia sí i un altre també renuncia al seu propi plaer “a favor” de l'altre?

La dona és més egoista que l'home, quan espera que ell solet aprengui a tocar-li les tecles adequades per donar-li plaer. No es pot donar tota la responsabilitat als homes. Nosaltres som propietàries del nostre cos i responsables de gaudir-lo. És mentida que “no hi ha dones anorgàsmiques, sinó homes inexperts”. És absolutament fals! No es pot exigir “has de fer que jo m'ho passi bé”, sense fer res més que esperar que no s'equivoqui mai. No pot ser! S'ha d'aprendre a demanar quan practiquem el sexe i, si és necessari, s'ha d'ajudar a l'altra persona a donar-nos plaer. D'altra banda, per als homes és molt important sentir que són bons al llit.

Com relaciones sexualitat i autoestima?

Estan íntimament relacionades. Si no t'estimes és molt difícil que enamoris als altres. L'autoestima està íntimament relacionada amb com et mous al llit, com t'expresses i com reps l'estimació dels altres. No és el mateix creure que agrada a estar tapant-te constantment segons quines parts del cos.

Realment homes i dones som tan diferents a l'hora de practicar el sexe?

Els homes segurament viuen la sexualitat d'una manera diferent a les dones. Però només es deu a raons socials. Crec que si partíssim de zero, sense cap influència, els nostres instints serien molt semblants. Nosaltres arrosseguem anys de repressió i ells senten la pressió imposada de què sempre han d'estar disposats. I no és cert! Cada cop creix més el nombre d'homes amb inapetència sexual. I també hi ha dones que volen practicar el sexe a tothora.

Estàs a favor o en contra de la legalització de la prostitució?

És la professió més antiga del món! D'alguna manera s'hauria de regular per controlar les condicions de salubritat, d'higiene i de prevenció. Perquè és un focus molt important d'infeccions i de propagació de malalties de transmissió sexual com la sida.

Per què costa tant parlar amb normalitat de la sida?

El programa sobre la sida és sempre el que obté menys audiència. En tenim molta més quan parlem d'erecció o del tamany del penis. Però tot i que sapiguem *a priori* que és així, mai sacrifico un tema tan important com aquest.

En general, no es vol sentir a parlar de com prevenir contagiar-nos del VIH?

Hi ha dues coses importants en televisió: l'entreteniment i aconseguir que els espectadors se sentin identificats amb els temes que tractem. Agradeix més sentir com fer una fel·lació fantàstica a escoltar com es transmet la sida, tot i que tots estem exposats a contagiar-nos-en. No som conscients que ens pot tocar a nosaltres.

Per què creus que l'Església té tantes reticències a l'ús del preservatiu?

Directament, no ho entenc. L'Església ha de ser conscient que el VIH és una gran lacra mundial, que mata milions de persones. Davant d'aquesta realitat no pot seguir obsoleta. Hauria de canviar al ritme en què canvien els temps. Però no. Segueix estancada.

A què ajuden programes com Dos Rombos?

Crec que fem una feina d'educació sexual molt important. És necessari que existeixin programes d'aquest tipus i em sento molt compromesa amb el que faig. Sé que tenim moltes carències, perquè comptem amb el factor temps. No puc dedicar-li a una persona 10 minuts, perquè no es tracta d'una consulta. Només tinc l'opció de tractar temes tècnics, alguns molt bàsics, però que cal repetir. No puc parar-me en la part més emocional, perquè llavors deixaria de ser un programa de televisió.

Exerceixes com a sexòloga?

No. Sóc educadora sexual. És l'especialitat que vaig escollir quan vaig acabar la carrera de Psicologia. Sempre penso que tinc molt a aprendre i només sóc experta en manualitats. M'encanta fer collage!

A qui consultes els teus dubtes?

Principalment, tinc dubtes mèdics. Consulto a una ginecòloga i a un uròleg que treballen en el programa.

Hi ha professionals que critiquen la teva feina?

Segur que n'hi ha, però crec que només podrien criticar la manera de fer les coses, de presentar-les, perquè la gran majoria de professionals se n'alegren que hi hagi un programa televisiu on es parla de coses tan fonamentals com la prevenció.

El pitjor dels tabús...

Pensar que el sexe és brut i depravat.

Un consell per a què totes les persones practiquem bon sexe...

Riure i desdramatitzar. ■

“El programa sobre la sida és sempre el que obté menys audiència. En tenim molta més quan parlem d'erecció o del tamany del penis. Però tot i que sapiguem *a priori* que és així, mai sacrifico un tema tan important com aquest”

Aurora Antón

Quan ajuntem les nostres energies, tot costa menys.

Amb les noves tarifes de llum i gas de Fecsa Endesa, estalviar et costarà menys. A més a més, un cal que facis cap canvi en la instal·lació. I, ara, en contractar-les, gaudiràs totalment gratis del Servei de Reparacions Urgents 24 hores (electricitat, fontaneria, cristalleria i serralleria).

E
fecsa endesa

Per tu, milers de nosaltres

Noves
TARIFES de llum i gas.

i
a més, de
franc

Servei
de reparacions
urgents **24**
hores

Truca ara al **900 84 83 84** o informa-te'n a endesaonline.com,
a la teva **Oficina Comercial** o al **Punt de Servei** més proper

El referèndum i les qüestions de gènere

Espanya ha estat el primer país en ratificar, via referèndum, el tractat pel qual s'institueix una Constitució Europea. Les xifres, recordem-ho, han estat les següents: 76,73% sí; 17,24% no; 6,03% vots en blanc i 0,86% de nuls. La participació ha estat només del 42,32%, fins ara, la participació més baixa en una cita electoral. A Catalunya el 66% va votar pel sí i amb el 28% (gairebé 11 punts més que a Espanya) la ciutadania es va decantar pel no.

Igualtat i drets de ciutadania

La Constitució Europea que sintetitza, actualitza i renova els tractats anteriors consagra i reconeix tots els drets i deures de la ciutadania europea, concepte aplicable als 450 milions de habitants del que es l'actual Unió Europea. Alhora consagra aquest principi fonamental en tota democràcia que és el de la igualtat entre home i dona en el sí de la Unió.

Si tenim en compte que, malgrat tots els avenços cap a la igualtat, produïts en el llarg camí de la construcció europea, les desigualtats persisteixen (veure desigualtats salarials, accés al poder, violència contra les dones, bosses de pobresa fonamentalment femenines etc.) comprendrem la transcendència de aquesta conjunció que uneix igualtat i drets de ciutadania. Transcendental per a les dones europees sigui quin sigui el seu origen o la seva religió.

Les dones han d'acabar de fer el trànsit des de la submissió, des de la categoria de súbdites a ciutadanes, tant en el camp d'allò públic com del privat. Encara avui dia, malgrat el reconeixement dels drets públics continuen en molts casos, essent súbdites en l'àmbit privat que resulta ser el més difícil de transformar.

La Constitució es converteix en un nou instrument de lluita per a la igualtat i per a la promoció dels drets i deures de les ciutadanes que han de poder incorporar la seva visió en la definició de l'espai públic, han de poder intervenir en les decisions que afecten al conjunt dels països i han de poder gaudir de tots els drets civils polítics i socials que fan d'elles ciutadanes de ple dret. Notes sobre la ciutadania europea de les dones. ■

Dolors Renau i Manen

*Comissionada de la presidència dels programes
internacionals d'Igualtat i Ciutadania
Diputació de Barcelona*

Dinar-Fòrum sobre la Constitució Europea

A l' llarg d'aquesta campanya que, amb vistes als resultats, ha passat amb més pena que glòria, les qüestions de gènere no han estat (mai ho són) una qüestió important a debatre. Amb motiu del referèndum del 20 de febrer, a l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya vàrem organitzar, el passat 8 de febrer, un dinar-fòrum per parlar sobre la Constitució Europea i les dones. La pregunta que ens fèiem era: "Ens interessa a les dones votar la Constitució Europea? Aquesta Constitució pot millorar o empitjorar les nostres vides com a dones, com a ciutadanes?". A trobar les respostes ens van ajudar Maria Badia, del Partit Socialista i única eurodiputada catalana que hi ha al Parlament Europeu en aquesta legislatura, i Carme Porta, Diputada al Parlament de Catalunya per Esquerra Republicana de Catalunya. Les sòcies que ens van acompanyar en el dinar van participar activament en el debat, situant-se, molt clarament, tant en un bàndol com en l'altre, igual que les nostres convidades. Totes i cada una d'elles tenien el seu argument i la seva raó de pes. Fora bo que el debat no s'acabés! ■

Alicia Oliver

Imatge de les participants en el Dinar-Fòrum

FOTO CARLES PUJADES

Informació sobre les activitats del Parlament Europeu:
www.europarl.es / www.europarl.eu.int

La premsa esportiva exclou

Necessitem ajuda

Per **Santi Nolla***

El 85% dels lectors de premsa esportiva són homes. Això diu moltes coses, cap de bona per al paper de les dones en l'esport i cap d'interessant per als diaris esportius que segueixen dominats pel futbol com a esport hegemònic. És evident que el paper de la dona a la premsa esportiva hauria de ser molt més gran del que té ara i que per a nosaltres és un repte anar reduint aquest tant per cent tan elevat de testosterona.

Preocupats per la manca de lectores, començarem a analitzar, amb la crítica i inestimable ajuda de Mònica Planas, periodista de RAC-1, per què les dones no compraven premsa esportiva. Les conclusions de l'anàlisi van arribar a enrojolar-nos.

La falta d'informació sobre l'esport femení, la inexistència d'opinió femenina, tal com fan els columnistes masculins i el to masculista d'algunes informacions allunya-ven les dones dels diaris esportius. La pitjor conclusió és que no hem aconseguit interessar-les.

La relació de la dona amb l'esport és difícil des de l'inici. En determinats períodes del segle xx alguns esports estaven vetats a les dones. En el 1900, per exemple, elles tenien just un 8% de participació als Jocs Olímpics, percentatge que ha anat pujant fins al 37% en el 2000. Actualment el nombre de proves femenines representa el 42% del total de les proves olímpiques. Hi ha hagut, doncs, una millora i és evident que la informació esportiva la recull. El que li costa a la premsa esportiva és trobar el to amb el qual la dona se senti còmoda amb les seves pàgines. Se sent còmoda fent esport, però li costa d'entrar en el món de la premsa especialitzada en aquesta matèria.

Segons les dades de l'enquesta sobre la pràctica d'activitats físicoesportives a Catalunya, el 59% de les dones realitza regularment aquest tipus d'activitats, enfront del 66% dels homes.

Però en relació a l'edat d'incorporació a la pràctica esportiva és només a partir dels 35 anys que el percentatge de dones creix en relació al dels homes. Del nombre total de persones que s'ha iniciat en la pràctica esportiva a partir dels 35 anys, només un 29% són homes, mentre que les dones arriben al 71%.

De les 63 federacions d'esport catalanes, només en tres, el percentatge de llicències femenines supera les masculines: gimnàstica (75,77%), twirling (majorettes, 95,04%) i voleibol (58,01%). Entre els joves, la presència de les noies domina en els esports col·lectius.

Amb totes aquestes dades i algunes més damunt la taula, és palesa la necessitat que té la premsa esportiva d'incorporar lectores. És tan evident com que això només serà possible si aconseguim que se sentin còmodes amb les pàgines d'un diari esportiu. No és fàcil, però som nosaltres els que necessitem ajuda. ■

*Director de *Mundo Deportivo*

rtiva u les dones?

Il·lustració Amador García

La passió i el negoci

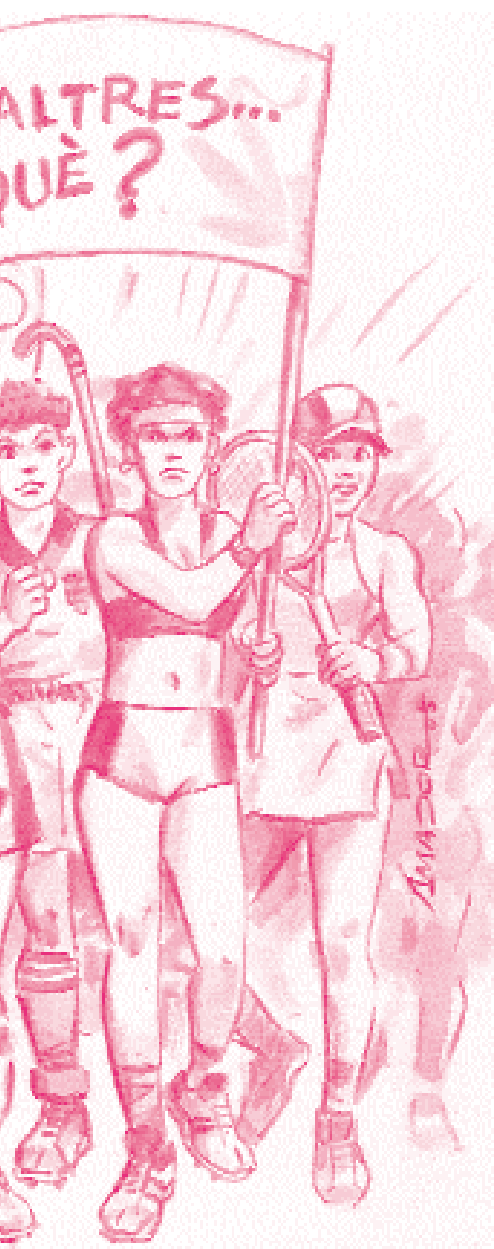
Per Josep Prats*

Històricament, l'entorn del món del futbol ha sigut observat com a masculí, pel vocabulari, els gestos, les actituds que es produeixen en un estadi per part dels afeccionats. És una percepció que podríem obrir a debat i discutir, però estadísticament observem que la gran majoria de persones que van a un camp de futbol són homes. La traducció d'aquesta situació a la redacció d'un diari esportiu, que té com a principal contingut el futbol, és que tradicionalment la majoria també són homes.

Quan em vaig iniciar a la premsa esportiva l'any 1968 en el desaparegut diari *Dicen* no havia cap dona a la redacció. No era una qüestió d'exclusió, sinó de què la premsa esportiva no semblava un lloc laboral preferencial per a la dona. Però en els darrers anys aquesta realitat poc a poc ha anat canviant. Els avenços socials de la dona també s'han produït en la nostra redacció. Ho dic per la nostra pròpia experiència. *Sport* té 25 anys i en els seus inicis l'única presència femenina era per exercir funcions administratives. Ara, tenim un nucli important de redactores en diferents seccions del diari, sense prejudicis ni limitacions en els continguts del seu treball, ni de relació amb els seus companys. Aquest canvi, que va arrencar en els 80, és un procés natural, professionalment inqüestionable i implica una absoluta normalitat dins de les redaccions. Però aquest fet no té la mateixa contrapartida en els estadis. L'entorn del futbol, el seu llenguatge, les seves conductes segueixen sent masculines, mentre que l'esport femení ha experimentat una gran progressió, mentre la dona s'ha incorporat a la premsa esportiva el context afecció/passió s'observa com un fenomen generalment d'homes, encara que és cert que en els darrers temps cada vegada hi ha més presència femenina, fins i tot s'han format penyes futbolístiques de dones i el fenomen dels ídols mediàtics ha impulsat un tipus de forofisme nou per part dels joves. És més, la demanda informativa que els nostres lectors ens fan, de manera contundent, se centra, ja sigui en futbol, bàsquet, *handball*, *hockey*, etc., en els equips masculins. I com els diaris, que són empreses privades, es regeixen com qualsevol altre negoci pel compte d'explo-tació, l'esport masculí té una majoria abassegadora.

En conclusió: encara que el fenomen futbol, en la seva vessant passional i d'espectacle, té connotacions masculines, encara que el consum informatiu majoritari se centra en esports on l'home és protagonista, això no condiciona en res la presència laboral de la dona en els diaris esportius. Una cosa és la percepció social i una altra és el dret laboral i professional de la dona, que en un diari esportiu com l'*Sport* la dona té els mateixos drets que l'home. ■

*Director de *Sport*

8 DE MARÇ: ACCIONS I REFLEXIONS

L'AJUNTAMENT DE CORNELLÀ CELEBRA 20 ANYS D'ACTIVITATS

Fa més de 20 anys que des de l'Ajuntament de Cornellà es realitzen actes commemoratius per celebrar el Dia Internacional de la Dona Treballadora.

Si bé en un principi les dones que hi participaven eren principalment representants o membres de les diferents entitats de la ciutat, avui en dia, podem dir que són les ciutadanes dels diferents barris de la ciutat les que hi participen molt activament.

Els continguts al llarg del temps han evolucionat. Al principi tenien un to més reivindicatiu: llei del divorci, anticonceptius... avui en dia en moltes ocasions tenen un caire lúdic, de reflexió i de trobada, si bé també de reivindicació, ja que encara ens queda molt camí a fer.

Enguany, el Consell Municipal de la Dona de Cornellà de Llobregat, ha programat prop de 15 activitats molt diverses entre les quals volem assenyalar una conferència

sobre la llei contra la violència de gènere, una exposició i venda de peces de dones artistes en solidaritat amb les persones afectades pel tsunami, cinema, concert, ball, teatre, lectura del Manifest... i l'acte polític per excel·lència que tindrà lloc el dia 10 de març: una Conferència sobre *Polítiques d'Igualtat a les diferents Comunitats Autònomes*, amb la participació de l'Institut Català de la Dona, de Catalunya. Emakunde, del País Basc, l'Institut Andaluz de la Mujer, la Dirección General de la Mujer, de Madrid i el Servicio de Promoción entre Hombres y Mujeres, de Galícia.

La relació variada i extensa d'actes que s'ofereixen a les dones del municipi demostra l'interès i la repercussió que té la celebració d'aquesta data a la nostra ciutat. ■

Judith Ibáñez

Comissionada en Polítiques d'Igualtat

CONVOCADA LA III EDICIÓ DEL CONCURS DE NOVEL·LA DELTA

Fins el 8 d'abril es podran lliurar les obres originals que es volen presentar a la III edició del Concurs Literari per a Dones, DELTA. L'edició d'enguany d'aquest premi (que convoquen conjuntament les biblioteques i els ajuntaments de diversos municipis del Baix Llobregat), l'organitza l'Ajuntament de Sant Boi.

El premi Delta va néixer amb l'esperit de fer visibles les aptituds creatives de les escriptores i per encoratjar les dones a escriure i desenvolupar al màxim tots els seus potencials. En aquesta edició, i com a novetat, el jurat també valorarà, a més de la qualitat de l'obra, que aquestes adoptin una perspectiva de gènere, és a dir, que incorporin certs elements com un llenguatge no sexista i l'absència d'estereotips androcèntrics vinculats al rol tradicional de la feminitat.

Les dones interessades en participar en aquest concurs de novel·les poden recollir les bases amb tots els requisits a les biblioteques o als ajuntaments dels municipis organitzadors del Premi Delta.

La decisió del jurat es donarà a conèixer el proper 24 maig de 2005 a Sant Boi. La dotació del premi és de 3.000 euros, un trofeu i la publicació de l'obra guanyadora, així com 600 euros i un trofeu per a l'obra finalista.

Aquest concurs literari per a Dones porta el nom Delta per reforçar el que hi ha en comú entre totes les ciutats que participen: Castelldefels, el Prat de Llobregat, Gavà, Sant Vicenç dels Horts, Viladecans i Sant Boi de Llobregat. ■

Regidoria de Polítiques transversals. Àmbit dona
Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

DONES A LA POLÍTICA LOCAL: UNA REIVINDICACIÓ PENDENT

Recentment hem celebrat el 25è aniversari de la constitució dels primers ajuntaments democràtics i, aquest any en molt municipis se celebrarà també el 8 de març, Dia Internacional de les Dones, per 26a vegada, i, un any més, tornarem a escoltar a alguns homes queixar-se per la discriminació que suposa celebrar el dia de la dona i no el de l'home. Discutir-ho és inútil.

Que més voldrien les dones que fer desaparèixer aquest dia per innecessari, perquè realment la nostra societat valorés a tots per igual sense tenir en compte el seu sexe.

Avui aquest desig està ben lluny d'aconseguir-se. La realitat ens mostra com a la vida política, al món laboral, al domèstic... en qualsevol àmbit de la societat, les dones tenen un paper secundari i difícilment aconseguixen arribar als alts càrrecs.

Per demostrar-ho només hem de fullejar l'estudi *Les dones en els governs locals catalans* realitzat per un equip de l'Associació de Dones Periodistes en el qual es recull que només un 10% dels Ajuntaments catalans tenen alcaldessa, mentre que els que presenten paritat en la compo-

sició de les seves Junes de Govern són només el 20%. Cerdanyola no és una excepció. Dels 25 regidors de l'Ajuntament només 6 són dones, mentre que a la Junta de Govern són 2 d'un total de 9.

Altra dada significativa de l'estudi és que les dones que estan en política hi són menys temps que els homes.

Dades com aquestes demostren que encara ens queda molt per reivindicar. ■

Ajuntament de Cerdanyola del Vallès

Presentació de l'estudi *Les dones als governs locals* amb la participació d'exalcaldesses de la comarca del Vallès.

ELIMINEM ELS TÒPICS

Enguany, des de la Regidoria de Dona i Drets Civils de l'Ajuntament de BCN i el Centre d'Informació i Recursos per a Dones (CIRD), proposem que una peça del conjunt de reivindicacions que, com cada any, se celebren a la nostra ciutat sigui la reflexió del tractament que des de la publicitat es fa respecte les dones i el gènere. La convocatòria de la **xix edició del Premi 8 de març Maria Aurèlia Capmany** és, doncs, el repte que llancem a la ciutadania en general i a les dones i les entitats de dones en concret per articular propostes de transformació dels tòpics recurrents que trobem en els espais que cobreix la publicitat.

Quan els historiadors o les historiadores del futur vulguin explicar com era la nostra societat a través de les imatges publicitàries podrien pensar que, com a mínim les dones del 2005 érem, per fer una tria: joves, massa primes o massa grasses (segons com siguin els canons estètics del futur) però sempre obsessionades per no augmentar o baixar de pes, per menjar productes baixos en calories, a tot-hora disposades a seduir qualsevol home, impecablement maquillades, perfumades, pentinades i depilades, incapaces d'ocupar-nos de les tasques domèstiques sense suport extern, mares entregades per damunt de tot a la seva descendència, professionals realitzades, competents i amb un nivell adquisitiu elevat...

I segurament, si miren més enllà de l'àmbit publicitari, veuran que aquestes no són més que construccions culturals i, per explicar-se la nostra societat, hauran d'esbrinar com es generen els mecanismes que invisibilitzen les

dones majors de 40 anys, les dones que no aconsegueixen el pes ideal, les lesbianes, les dones soles, les dones que volen estar soles, les dones que no volen o no poden assumir la despesa que suposa maquillar-se, perfumar-se, pentinar-se, depilar-se, les dones que dediquen més de 20 hores setmanals a les feines de casa, les mares que no tenen prou temps per estar amb els infants i tenen remordiments, les dones amb precarietat laboral, les dones pobres... i altres que ni tan sols tenim en compte en el nostre imaginari: dones nascudes al Magreb, el sud-est asiàtic, dones no estàndards, dones gitanes, vídues...

És per això que aquests **Premis 8 de març** ofereixen acollir les propostes fetes per les ciutadanes de Barcelona per visibilitzar l'enorme heterogeneïtat del col·lectiu de dones, per aconseguir el canvi de valors que permeti eliminar els tòpics i estereotips que ens limiten com a dones i ens perjudiquen en l'exercici de la nostra llibertat. ■

Regidoria de Dona i Drets Civils
Ajuntament de Barcelona

BARCELONA SUPERA EL MILIÓ DE LLOCS DE TREBALL I REDUEIX UN 3,1% L'ATUR

L'ocupació femenina segueix creixent i s'escursen les diferències entre homes i dones

Segons les darreres dades d'ocupació, Barcelona va superar en el tercer trimestre del 2004 el milió de llocs de treball localitzats, xifra que representa un màxim històric.

En concret, BCN tenia 980.000 afiliats/es a la Seguretat Social. Aquesta xifra supera en un 0,7% la de finals de 2003. Si es tenen en compte les dades d'afiliats/es a d'altres mutualitats, el nombre total de llocs de treball a la ciutat supera el milió.

L'atur registrat s'ha reduït en prop de 1.500 persones, el que significa un **descens del 3,1% entre els mesos de desembre 2003 i desembre 2004**. És la millor dada dels darrers quatre anys: el 2003 es va tancar amb un descens molt lleuger del nombre d'aturats/es (50 persones, un -0,1%), després de dos exercicis (2001 i 2002) en què havia augmentat. A Espanya també s'ha reduït en el 2004,

la incorporació de les dones a les carreres tècniques -mentre que pugen les ciències socials i jurídiques- i en llocs de responsabilitat o de direcció, alhora que es constata les dificultats que tenen les dones majors de 55 anys per trobar una feina.

Dificultats per accedir a llocs de responsabilitat

La dificultat de la dones per accedir i/o augmentar la seva presència al món empresarial i en llocs de treball d'alta direcció, públics o privats, continua manifestant-se.

A través dels programes de creació d'empreses que es fan a Barcelona Activa es pot comprobar l'interès que tenen les dones en estar informades sobre com crear una empresa però en el moment de portar aquest procés a la pràctica, la seva participació es redueix notablement. Per què?

però en menor mesura que a Barcelona (-2,4%), i Catalunya experimenta una evolució interanual millor que la del 2003, però encara tanca l'any amb un increment en el nombre d'aturats/es (0,4%).

Aquesta disminució de l'atur ha beneficiat tots dos sexes, però en particular les dones. La reducció de l'atur femení durant l'any ha estat d'un 3'5%, superior a la del masculí (-2'7%). El descens de l'atur femení a Espanya (-1'2%) i Catalunya (-0'7%) és molt més moderat que el de Barcelona.

La taxa d'ocupació femenina a la ciutat ha assolit el 59,2% en el quart trimestre 2004, superant en més de 4 punts la mitjana de la Unió Europea, i en 10 punts la mitjana espanyola i està per sobre de l'objectiu fixat per a aquest any 2005 a la cimera europea de Lisboa, on es va marcar la fita d'assolir una taxa d'ocupació femenina del 57%.

Per tant, s'avança en l'ocupació femenina amb una tendència gradual a una equiparació entre els dos sexes. Però hi ha àmbits en els quals hi ha estancament com són

Un fet important que incideix és la dificultat per conciliar la vida laboral, familiar i personal. Per abordar aquesta problemàtica des d'una perspectiva transversal caldrà un esforç per part de la societat que contempli, entre d'altres, reformes en els horaris escolar, comercial, de les empreses de restauració... així com l'ampliació de l'oferta de serveis a les persones i el canvi en la corresponsabilitat en les tasques familiars.

Una major presència femenina al món productiu és molt més que una millora en l'estadística, doncs representa una aportació qualitativa que no pot quedar-se fora del procés de renovació social i econòmica que comporta avui en dia la integració en la societat del coneixement. ■

Maravillas Rojo Torrecillas

*Presidenta de Barcelona Activa
Regidora d'ocupació i innovació
de l'Ajuntament de Barcelona*

A càrrec de **La Cantant Calva**

Qui vulgui transgredir que es rasqui la butxaca

En el passat Carnestoltes vam assistir a una reincident polèmica: els cartells de festa del Carnestoltes sexistes i ofensius per a la gent. Vivint a l'any 2005 de l'era cristiana, encara n'hi ha que per reclamar l'atenció el primer que se'ls hi acut és ser barroers. Gràcies a les crítiques de col·lectius de dones de Roses es va aconseguir retirar un cartell que ofenia, ja que mostrava una dona en una postura relacionada amb un animal. Un altre exemple ofensiu va ser el cartell de Valls on es veia un dimoni que oficiava un sant sopar. La resposta va ser la crema del cartell per part d'un capellà davant dels seus feligresos. Finalment va intervenir la fiscalia i van retirar el cartell.

La creativitat no té perquè està renyida amb el bon gust, amb la provocació ben entesa sense ferir a cap persona. Tan difícil és d'entendre? Cada any es retiren del mercat publicitari anuncis pel seu caràcter vexatori.

Tan culpable és el publicista que crea la imatge com la institució que accepta l'obra publicitària i la paga. Perquè aquí està el *quid* de la qüestió, si es vol ser políticament incorrecte, si es vol transgredir toca rascar-se la butxaca i no anar a raure als cabals públics. ■

Posem de cara a la paret:

- La transgressió dels cartells de Carnestoltes
- Campanya publicitària del Tractat Europeu
- Tu diràs de RAC 1 i diari Sport

L'esport només és cosa d'homes?

Els mitjans de comunicació dediquen força temps a parlar i informar sobre esports, però les dones hi estem absents. Dos exemples: 1) El diari *Sport* del mes de novembre de 2004 va publicar 3.475 notícies de les quals només 66 estaven dedicades a l'esport femení, i firmades per dones periodistes se'n poder comptar 130. És a dir el 2% de presència femenina. 2) El programa *Tu diràs* amb Jordi Basté a RAC 1 que s'emet entre de les 23 a les 01 hores és el segon programa amb més audiència a Catalunya, però en el llistat del "millor equip de col·laboradors" que apareix en un anunci a la premsa només apareix una dona dels 46 noms de persones que col·laboren amb en Basté cada nit a la ràdio. No pot ser que els companys periodistes convidin només a una part del món, deixant fora a l'altra. No anem pas bé. No creuen que les dones també poden conversar i opinar d'esports?, perquè es dona el cas que també el practiquem, tant a nivell d'elit així com a nivell d'usuària o d'àmbit professional periodístic. Així que, senyors, potser que comencin a fer lloc, que les dones també som d'eixe món. ■

6 milions d'euros per una campanya en masculí i en castellà

Qui no ha vist per televisió o en un diari a Luis del Olmo o a Loquillo llegint un article del Tractat pel qual s'estableix una Constitució Europea? Gairebé tothom ha vist la campanya mediàtica que ha fet l'empresa FCB Tapsa i CICM a l'estat espanyol. Aquesta campanya està finançada amb sis milions d'euros i va començar el 7 de febrer, però només van aparèixer homes en els anuncis i únicament en idioma espanyol. Increïble!! Només cap al final (i suposem que com a conseqüència de les crítiques) als publicistes de FCB Tapsa i CICM sels va acudir afegir algunes dones per sortir en aquesta publicitat. La veritat és que la primera tongada de publicitat sobre la campanya mediàtica del Tractat pel qual s'estableix una Constitució Europea ha estat força discriminatòria. Els segons intents, no paguen la pena. ■

Gata Lina & cia

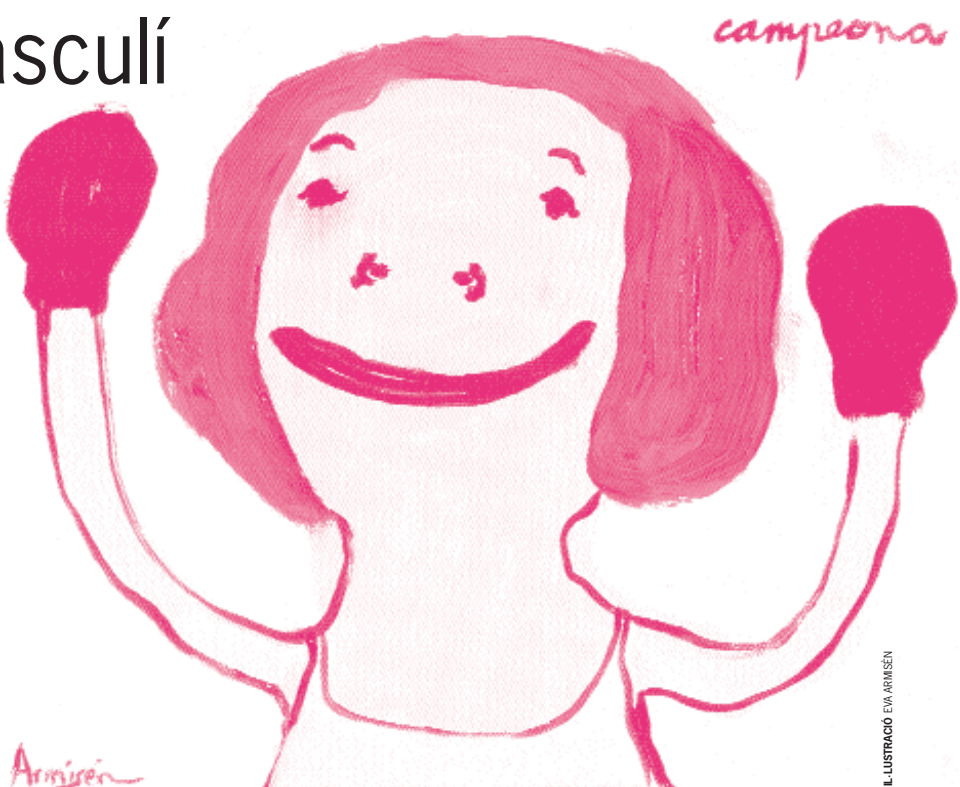
Gemma

publi

Les esportistes en territori masculí

Si l'esport femení viu enormes dificultats per fer-se present i visible tant en els mitjans de comunicació com en les federacions esportives, i no aconsegueix l'interès general només que en casos excepcionals, el cas de les esportistes que decideixen dur la seva pràctica professional esportiva en els equips masculins és ben a prop de la lluita èpica de les pioneres. Juguen en camp contrari, sense precedents i amb pocs estímuls de l'entorn. En aquestes pàgines en trobareu alguns exemples.

IL·LUSTRACIÓ EWA ARMISÉN

L'Efecte Marigol

Per **Xavier Bosch**

L'equip femení del Barça de futbol mai no havia estat notícia. Només apareixia molt escadusserament en els mitjans de comunicació de manera tangencial i sempre en relació amb un home. Se'n parlava, posem per cas, quan l'Arnau, porter del primer equip, tenia una nòvia que jugava en l'equip de dones o bé, segon i últim exemple, quan algú s'assebentava que la germana de José Mari Bakero era la golejadora de l'equip. Però res més. Ni tan sols la directiva del Club no havia donat mai cap mena d'atenció a aquest equip ignorat per tothom. Aquesta Lliga, però, mentre el Barça d'homes se situava líder, l'equip de dones anava de derrota en derrota i, davant del risc de perdre la categoria, van decidir que havien de fer un fitxatge. I va arribar la Maribel Domínguez, coneguda a Mèxic, el seu país, com a "Marigol" per la seva gran facilitat a l'hora de rematar a porta amb eficàcia.

Només va caldre veure uns quants gols per televisió de la Maribel i saber que els celebrava llençant-se per terra amb tota mena de contorsions, per endevinar que, aquí, de cop i volta, els mitjans de comunicació ens interessàvem per ella. A sobre, la història que portava al darrera, era d'un gran impacte narratiu: Maribel Domínguez durant molts anys, d'infantesa, es deia dir "Mario" i jugava en equips de nois i sempre era "el millor" del partit. Fins que no la van descobrir, van passar anys i panys. Convertida ja en professional del futbol, entre les cinc millors futbolistes del planeta, la Marigol se'n va anar a jugar als Estats Units, a Kansas i a Atlanta. Però el seu repte era

tornar al seu país i poder jugar, al màxim nivell, en la lliga d'homes. La va fitxar un dels clubs històrics de Mèxic, el Celaya. I li van començar a construir un vestidor només per a ella, perquè no s'hagués de dutxar amb la resta de l'equip, però la FIFA li va denegar el permís. La FIFA, fins ara, permet que en el futbol masculí hi hagi àrbitres que siguin dones, però no senyores futbolistes en un equip de mascles. El motiu? Perquè no. Així de raonat.

D'ençà que Marigol va arribar al Barça, l'efecte ha estat sorprenent. Periodistes a l'aeroport, connexions en directe i, atenció, en només dues setmanes a Barcelona, ha concedit cent entrevistes. A tots els diaris, a totes les emissores de ràdio i en tots els programes de televisió. A TV3, per exemple, he comptat haver-la vist entrevistada, ja, en cinc programes diferents. És més, si fins ara el Barça feia jugar els partits de l'equip femení en un camp de gespa artificial sense ni graderies, el segon partit de Marigol ja l'han passat al Miniestadi, amb capacitat per 14.000 espectadors i, a més a més, retransmissió en directe per TV3, en un diumenge a la tarda. Inaudit. Però, no ens enganyem, el morbo està servit perquè en el partit Barça-Rayo Vallecano, vam poder veure la Marigol contra la Ronaldinha, és a dir, la Milene Domingues, la primera dona de Ronaldo (que no del Ronaldinho) i la mare del seu fill. És a dir, l'interès per televisar el partit rau, no només en la Marigol, sinó en una altra esportista, però no pel seus gols o el seu talent, sinó per haver estat dona de qui va ser el seu marit. ■

Carme Lluveras, entrenadora de bàsquet

En un món d'homes, ella n'és l'excepció

Com a entrenadora ho ha guanyat tot en el bàsquet femení espanyol. I va portar el seu últim equip, l'UB Barça, a ser un dels millors d'Europa amb un pressupost irrisori.

Carme Lluveras podrà presumir sempre de ser la primera dona que ha entrat com a tècnica en el bàsquet masculí. Ara és l'entrenadora becària de l'Unicaja de Màlaga, un dels millors equips de la Lliga ACB.

Durant els partits no pot seure a la banqueta, però sí que ocupa un lloc a la pista, i ha estat la protagonista de tots els mitjans de comunicació. Però, malauradament, tot i el seu currículum i prestigi, no deixa de ser una becària, qualificada, això sí, que no cobra i que fins i tot s'ha de pagar de la seva butxaca els desplaçaments com també el pis on durant aquest mesos viurà a Màlaga.

A la Lliga ACB van en compte amb les formes. El primer entrenador, el seu ajudant i fins i tot el delegat van vestits ben elegants. Vostè n'és l'excepció?

Sí, només faltaria que hagués de pagar-me els vestits. I, a més, dins del reglament de l'ACB no es contempla el meu cas, el cas d'una dona tècnica. Per això sempre he d'estar mig amagada, i tampoc puc sortir a la pista a donar recolzament als jugadors. És una situació atípica. I és que dins del bàsquet espanyol veure una dona tècnica o entrenadora encara no entra dins els paràmetres de molts homes.

El seu somni hauria estat ser tècnica de l'equip del Barça. Hi van haver rumors...

Malauradament, tot es va quedar en rumor. A mi, em feia molta il·lusió i, sense voler ser pedant, el meu currículum és tan bo com els de molts tècnics, però era trencar un precedent i no es van atrevir a fer-ho. Jo recordo els problemes que va tenir la primera àrbitra de categoria nacional, Pilar Landeira, en dirigir partits de la màxima categoria. Ara ja no hi ha ningú a les pistes que es sorprengui que un dels tres col·legiats sigui una dona. I ningú no pot dir que el seu nivell sigui inferior al dels homes.

Creu que un home progressista com Joan Laporta va perdre l'oportunitat de trencar motlles amb vostè?

Crec que tot l'enrenou que aquest any hi ha hagut al voltant de les seccions, amb els casos de Pesic i Valero Rivera, em va perjudicar. El responsable de la secció de bàsquet, Josep Maria Bartomeu, en nom de la directiva del Barça, em va felicitar per ser la pionera com a tècnica en un equip masculí. Bé, encara em pregunto per què no es van atrevir a ser ells a fer el primer pas.

El seu somni és entrenar el Barça?

De moment, vaig aprofitant una experiència important. La Lliga ACB està molt més professionalitzada que la Lliga

femenina. A Màlaga tothom m'ha rebut molt bé. I Sergio Escariolo és un home del qual estic aprenent molt. Sóc de les convençudes que la vida s'ha de treballar dia a dia... Però el que és clar és que cap home, amb el meu historial, passaria per fer de becària per demostrar els seus coneixements i fer-se un lloc en aquesta professió d'homes.

Tan difícil que és per les dones entrar dins dels equips de bàsquet masculins i, en canvi, els homes entren sense cap problema en els equips femenins, i fins i tot les seleccions?

Potser ha arribat el moment de fer igual que en la política... Si mai ens donen oportunitats a les dones no podrem demostrar el que som capaces de fer. Però el problema no és fàcil de solucionar. Perquè a la Lliga femenina només hi ha tres entrenadores dones. Sílvia Font, que m'ha substituït a mi a l'UB Barça; Julia Teresa Pena, al Breogán, i María Helena Cardoso, a l'Irun.

Què passaria si es convertís en la primera dona espanyola que s'incorpora com a tècnica a l'NBA femenina?

Estic en converses per poder incorporar-me aquest estiu a l'NBA femenina. Aquí, hi tenim precedents de força jugadores. Seria hora que també hi hagués una tècnica. En qualsevol cas és una mica cansat haver d'estar trencant motlles sempre i no poder treballar, només treballar, amb el que es vol.

Vostè, a més d'entrenadora, és llicenciada en Econòmiques i té la carrera de piano. És cert que li hauria agradat ser directora d'orquestra?

Sí. Potser per això m'agrada dirigir un grup, en aquest cas de bàsquet. És curiós que en l'altra passió meua, la música, també hi hagi tan poques dones directores d'orquestra. Encara tenim molt camí a fer en molts camps de la societat. ■

Isabel Bosch

És una mica cansat haver d'estar trencant motlles sempre i no poder treballar, només treballar, amb el que es vol

Encara tenim molt camí a fer en molts camps de la societat

Arbitrant en camp contrari

A les portes del camp de futbol de l'Escola Industrial de Barcelona un grup de jugadors espera la resta de membres de l'equip per entrar als vestuaris. La Victòria els veu i sospira. “Uff, ja veuràs ara quan em vegin, s'adonaran que sóc jo i començaran a queixar-se”, sentència amb humor.

La noia baixa del cotxe amb una motxilla on du l'uniforme, les botes i la resta de l'equip. Camina amb pas ferm per davant dels membres dels dos equips, els nois la miren amb cara de sorpresa mentre entra en els vestidors. El grup de jugadors comença llavors a xiuxiuejar en veu baixa, alguns riuen i d'altres s'atreveixen amb comentaris a veu alta: “No es podia haver quedat a casa seva fregant!” o “Quins pits!”.

És una de les situacions habituals que viu Victòria Petrova cada cap de setmana. Aquesta jove de 18 anys

és aspirant a àrbitra de futbol. Va iniciar-se en el món de l'arbitratge amb només 13 anys animada per la seva mare, l'Assia Petrova, i el seu pare, tots dos àrbitres també.

Per a l'àrbitra, el partit d'avui és un dels molts que arbitra cada setmana, però pel públic i pels jugadors dels dos equips és una gran novetat que entri una dona al terreny de joc. “Jo ja hi estic acostumada. Al principi passava molta vergonya, però ara no li dono importància. A més, a molts camps em coneixen i no se sorprenden quan em veuen arribar”, afirma Petrova.

El coratge de pertànyer al 2%

El Comitè Tècnic d'Àrbitres de Catalunya (CTA) té uns 1.440 àrbitres inscrits, d'aquests només 30 són dones. Jaume Reverter directiu del CTA i màxim responsable de l'Escola d'Àrbitres de Barcelona assegura que la causa és una falta de motivació per part de les joves. “No crec que la resposta del públic o dels jugadors sigui determinant a l'hora d'aconseguir que les noies comencin a arbitrar”, assegura Reverter i afegeix: “Les dones àrbitres no escolten més insults que els homes, tot i que són insults diferents. Mentre que a una noia li diuen que marxi a casa a fregar, en el cas d'un home solen faltar al respecte a la seva mare, per exemple”.

Entre la trentena de dones que arbitren a Catalunya destaca l'àrbitra Anna Zardaín. Aquesta mataronina és l'única dona en la categoria Preferent, que amb només 15 anys ja arbitrava partits de futbol. El que va començar com un *hobby* s'ha convertit ara en l'activitat més important de la seva vida: “Dedico el 75% del temps a l'arbitratge. Per a mi és una de les coses més importants, m'encanta l'estil de vida i la disciplina que t'exigeix la professió d'àrbitra”. Aquesta col·legiada de 26 anys, estudiant de psicologia, es considera afortunada: “He passat moments molts durs, en els que s'ha qüestionat la meua capacitat per arbitrar com un més. Amb el temps, però, he aconseguit obrir portes que moltes noies joves podran aprofitar”.

Quan Anna Zardaín va iniciar-se en l'arbitratge, ara fa 10 anys, dins el Comitè Tècnic d'Àrbitres hi havia el que s'anomenava Departament Femení. “Érem una espècie d'animals estranys, que se'ls donava de menjar a part —

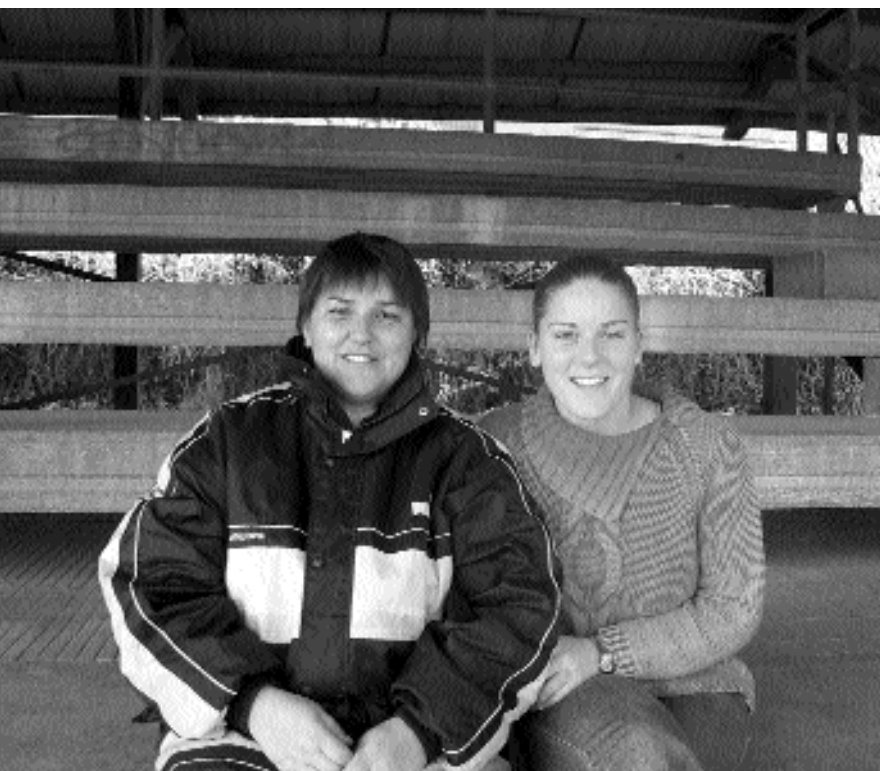

FOTO: SILVIA MAJO

Victòria i l'Assia Petrova, filla i mare, respectivament

FOTO VALENTI ENRICH

Anna Zardain, la primera per l'esquerra

explica i afegeix— finalment, vam aconseguir que ens deixessin preparar-nos amb els nois i que s'eliminés el Departament”.

Zardain segueix ara un dur entrenament diari per obtenir la millor marca en les proves classificatòries, que se celebren a finals de gener. Amb els resultats obtinguts anirà als exàmens d'ascens de juny, on segons l'àrbitra “cal ser la millor dels millors”. Si aconsegueix estar entre els 10 primers participants es convertirà en la primera dona en la categoria de Primera Catalana. “No estic nerviosa, la pressió me la poso jo mateixa i ara estic molt motivada”, confessa Zardain, tot i que també reconeix que a vegades s'ha qüestionat “si val la pena tant d'esforç”.

Captar noies per fer d'àrbitres

Fa quatre anys, el CTAC va iniciar una campanya de captació de noies àrbitres. Segons Jaume Reverter, de la seixantena de noies que van inscriure's només en queden tres, la resta ha plegat. “Els motius solen ser personals, algunes es casen o tenen fills. A vegades les amistats i la família no es mouen en l'àmbit de l'arbitratge i això també les fa abandonar”, explica Reverter.

“M'encanta l'arbitratge i no el deixaria per res”, afirma Victòria Petrova. Aquesta estudiant d'arquitectura dedica tres tardes a la setmana a la natació, els caps de setmana a córrer i tots els dijous assisteix a les classes teòriques que imparteix l'Escola d'Àrbitres de Barcelona. L'Assia Petrova, la mare àrbitra, recorda amb molta

il·lusió el primer partit de la seva filla: “El públic li deia «àrbitra, que no se sent el xiulet». Estava tan nerviosa que no li sortia aire ni per pitar”.

Després de 10 anys en el món de l'arbitratge, aquesta dona de procedència búlgara comença a plantejar-se penjar les botes. “Per a mi l'arbitratge és com una droga. Quan arriba el dijous ja estic nerviosa esperant l'assignació del proper cap de setmana”, afirma aquesta veterana col·legiada. A diferència de la seva filla, per ella aquesta temporada serà la darrera de la seva carrera esportiva com a àrbitra. Amb 44 anys només espera veure com la seva filla escala les divisions fins arribar a ser una professional de l'arbitratge. “La propera temporada ha d'ascendir a segona regional, i l'hauré d'acompanyar en els desplaçaments. Si tot va bé, viatjarà molt més lluny!”, explica amb un gran somriure.

La història recent

L'àrbitra francesa Nelly Viennot va ser la primera dona que va formar part d'un equip d'àrbitres en un partit de Lliga de Campions. El seu debut en la Copa d'Europa es va produir en la temporada 1999-2000, en un partit que va enfrontar el Reial Madrid contra el Molde FK. En el nostre país, Carolina Domènech ha estat la dona que ha arribat més lluny. Ara retirada, aquesta col·legiada balear ha estat quart àrbitre en diferents partits de Primera Divisió.

Sessió d'escalfament al vestidor, abans de començar un partit.

Aquest cap de setmana Vicky Petrova arbitra per partida doble. Demà a les 8 del vespre s'ha de desplaçar al camp del Martinenc, que s'enfronta al Premià en un encontre de tercera regional. Aquest no serà un partit com un altre, es tracta de la primera prova de foc abans de fer els exàmens d'ascens. "Dos informadors es desplaçaran al camp per tal de seguir el seu progrés, i puntuar l'actuació arbitral", explica Jaume Reverter.

El Comitè Tècnic d'Àrbitres de Catalunya, a través de l'Escola d'Àrbitres de Barcelona, s'encarrega de la formació dels futurs col·legiats de les diferents categories del futbol català. Segons el seu director, Jaume Reverter, les proves físiques són les mateixes tant per a nois com per a noies. Tot i això, explica, és possible fer "la vista grossa en el cas que una noia no assolixi les marques per un marge de temps petit". El comitè tècnic d'àrbitres, amb seu a Madrid, estableix una marca de 2.800 metres en 12 minuts per tal d'ascendir a primera categoria. "Si una noia té una marca de 2.600 segurament també passarà les proves, ja que cal incentivar-les", explica el responsable de l'Escola d'Àrbitres de Barcelona.

En un temps màxim de 30 dies, la Vicky rebrà una carta de l'Escola d'Àrbitres notificant-li el primer partit d'examen que haurà d'arbitrar. Si supera aquesta primera prova haurà de pitar de nou un partit amb davant dels examinadors i, finalment, passar una prova teòrica per demostrar els seus coneixements sobre el Reglament Arbitral de Futbol.

L'ascens a una categoria superior és una de les principals motivacions dels àrbitres, i també un dels temes de discussió entre aspirants i examinadors. Malgrat que el Comitè Tècnic assegura que l'assignació de partits i els ascensos no depenen mai del sexe dels àrbitres, les Petrova i Anna Zardaín tenen una opinió ben diferent. "No

m'han assignat partits, perquè pensaven que no me'n sortiria, que agafaria por i deixaria l'arbitratge", es queixa Vicky Petrova.

Targeta vermella al sexisme

Totes tres tenen clar a qui ensenyar la targeta vermella: al jugador del Tenerife, Daniel Fernando Fagiani. El jugador argentí és més conegut per dir que cap dona no hauria de pitar un partit de futbol, perquè no té les mateixes capacitats que un home, que per les seves qualitats futbolístiques. Respecte a aquesta polèmica, Zardaín, que assumeix les diferències físiques, recorda que "les dones àrbitres han de passar les mateixes proves que els homes". I afegeix: "Obtenim les mateixes marques, en cas contrari, no seriem on som per la nostra cara bonica".

A banda dels 22 jugadors del terreny joc, els àrbitres treballen sota la pressió del públic. En el cas de les col·legiades, la seva actuació s'analitza el doble. "No només qüestionen que sapiguem aplicar el reglament, sinó que consideren que el futbol és només per a homes", explica Zardaín. L'Assia Petrova afirma que el més dur de tot és "escoltar una dona dir que te'n vagis a fregar a casa". "Què fas aquí amb els mascles, vés-te'n a casa!", quan escolto coses com aquestes, m'adono que han de canviar moltes coses en el futbol, perquè una dona arribi a arbitrar un partit de Primera Divisió", afirma Anna Zardaín.

Posades a somniar, a les tres se'ls il·lumina la cara quan pensen en la possibilitat d'arbitrar un Barça-Madrid. Victòria reconeix que és un somni al que aspira, i Anna confessa que, de moment, "és molt difícil que una dona pugui arribar a arbitrar un partit de Primera Divisió". La fita encara és més complicada si es té en compte que, pel fet d'estar adscrites al Col·legi Català, només podrien arbitrar el derbi català entre el Barça i l'Espanyol. ■

vas on vols,
vius com vols,
ets qui vols.

És més lliure.

Llegir fa lliure perquè tu ets el transformador, el fracassat, la mare i la filla, la saquesa i el rei.

Et fa lliure perquè aprens d'errors que mai no has comès, perquè fa riure i fa plorar.

Et fa lliure perquè et deixa dir el que vols i escoltar el que vols.

sobretot et fa més lliure perquè et fa més savi.

A Barcelona hi ha més de 200 biblioteques per fer-te més savi
mai més solista.

més llibres, més lliures

BARCELONA 2005
**ANY DEL
llibre**
I LA LECTURA

GOV.
DE CATALUNYA

més de 500 biblioteques
www.anydelllibre.org 91-2005.bones

B llibres

Exposicions

En el món de l'art, la dona és important, ja sigui des del punt de vista de creadora com de figura d'on s'ha inspirat l'obra artística. Un bon diàleg entre poesia i arts plàstiques/audiovisuals és el que oferirà aquesta exposició que té lloc a la Sala d'Art Josep Bages de Torre Muntadas d'El Prat de Llobregat.

És un bon moment per conèixer les obres d'artistes com Gemma Ferron, Marga Clark, Chus Pato o Assumpció Forcada.

Cal destacar la lectura de poemes i xerrada amb les artistes que tindrà lloc el divendres 18 de març, a les 19 hores.

Exposició: *Tan mortals, tan divines. Dones creadores*

Lloc: Torre Muntadas C/ Jaume Casanovas, 80 08820 El Prat de Llobregat

Data: fins el 24 de març de 2005

Horari: Dimarts-dissabte de 16 a 21 hores

Diumenge d'11 a 14 hores

Telèfon d'informació: 93 478 22 37

Llibres

En el mercat editorial espanyol comença a florir una interessant moda literària: la d'oferir als lectors i lectores aquelles biografies de dones que han deixat petjada important en el seu camp. Tot recollint una aposta editorial i literària pròpia dels països anglosaxons i nòrdics ja fa dècades, ara la indústria catalana i espanyola del llibre s'hi suma. Les recents publicacions de llibres sobre la mítica figura de La Pasionaria, de l'escriptora Caterina Albert –més coneguda com a Víctor Català– o de Federica Montseny són exemples de l'interès que transmeten les vides d'aquestes dones que han treballat en una època on els recursos de tot tipus no eren tan fàcils d'aconseguir com avui en dia.

Benvinguda sigui, doncs, l'edició de biografies de dones.

Pasionaria.
La mujer y el mito

de Juan Avilés

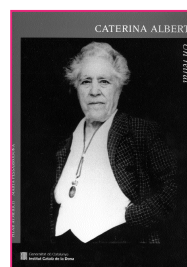
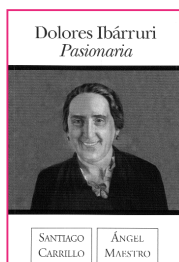
Editorial Plaza & Janés, Col·lecció de Biografies i memòries, Barcelona, 2005, 19 €

Dolores Ibárruri, la Pasionaria

de Santiago Carrillo y Ángel Maestro

Editorial Cara & Cruz, Ediciones B,

Barcelona, 2004, 16 €

Caterina Albert, un retrat

de Marta Pessarrodona

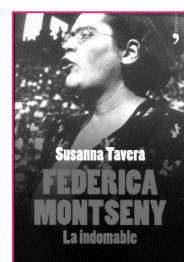
i Pilar Aymerich

Institut Català de la Dona, Barcelona, 2005

Federica Montseny, la indomable

de Susanna Tavera

Temas de Hoy, Barcelona, 2005, 22 €

Passeig

Patis interiors amb nom de dona

Si vols descobrir espais tranquils per fer-hi un tomb per la ciutat de Barcelona, només cal que donis un passeig per algun dels vuit patis interiors de l'Eixample que duen nom de dona: Constanza de Aragón, Beatriz de Provenza, Paula Montal, Flora Tristán, Maria Callas, Maria Luz Morales, Maria Mercè Marçal i Paulina Ódena.

Ara que ve el bon temps, és una bona oportunitat per redescobrir aquests patis que passen una mica desapercebuts

per la pròpia gent dels barris barcelonins i per la comissió de l'Ajuntament de Barcelona del nomenclàtor que opta gairebé sempre primer per noms de personalitats masculines en lloc de triar-ne també de femenines. Cal recordar que l'Eixample no registrava cap carrer amb nom de dones, excepte el de Paulina Ódena, i això només va ser durant la Guerra Civil. Pots proposar noms per a futurs carrers de la ciutat connectant amb la seva pàgina web.

Més informació: www.bcn.es/nomenclator

Trobada a Beijing+5. Nova York, 2000

Beijing+10: un pas endavant per a les dones del món?

Del 28 de febrer a l'11 de març d'enguany s'ha celebrat a Nova York la 49ª sessió de la Comissió de la Condió de la Dona de les Nacions Unides per tal de revisar l'acompliment dels compromisos signats per la Plataforma per a l'acció de Beijing i el document redactat per l'Assemblea General de les NNUU Dones 2000: igualtat de gènere, desenvolupament i pau al segle XXI.

Aquesta sessió s'ha celebrat 10 anys després de la IV Conferència Mundial de les Dones de Beijing al 1995, en la que els Estats membres de l'ONU va acordar un nou pla d'acció per comprometre's a millorar la situació de les dones. Per això es va treballar en temes prioritaris com els drets de ciutadania, la violència contra les dones, el treball no remunerat, la pobresa o la diversitat de les dones. Aquesta sessió d'enguany també commemora el 30 Aniversari de la primera conferència que l'ONU va celebrar sobre la dona i que va tenir lloc a Mèxic al 1973.

Els estats membres de les NNUU han examinat la posada en pràctica a escala nacional de la Declaració i del citat Programa d'Acció de Beijing i per aquest motiu s'ha reunit una representació política dels Estats membres, representants d'alt nivell de les diferents agències de l'ONU, experts i expertes i agents de la societat civil, incloent-hi ONG i associacions de dones d'arreu. Els debats, les taules rodones i les exposicions d'experiències i bones pràctiques han estat encaminades a elaborar els mètodes més eficaços pels desafiaments plantejats.

La posició espanyola a NY

De cara a la preparació de la reunió mundial de Nova York, s'han celebrat reunions de les comissions regionals de l'ONU i reunions prèvies d'experts i expertes de la pròpia Comissió de la Dona. La Conferència Europea sobre el seguiment de la Plataforma per a l'Acció de Beijing es va celebrar fa poc dies a Brussel·les per tal de facilitar la coordinació interna de la Unió Europea de cara a la sessió de Nova York i la posició espanyola està en línia amb la comuna presa per la UE. Tanmateix, fonts d'organitzacions de dones de l'Estat opinen que no hi ha una posició clara ni treballada profundament per part de la delegació

espanyola, després de què l'anterior Govern no hagués donat importància a prendre cap posició ni acció en el marc de les revisions i implementacions dels compromisos de Beijing.

Sembla ser, però, que finalment es van posar mans a l'obra per preparar uns documents de treball per a la sessió de Nova York, realitzats amb l'ajut d'una comissió de dones del moviment associatiu, i que, tot aprofitant la celebració del 8 de març, l'Institut de la Mujer organitzà unes jornades a Madrid sobre Beijing+10. Justament, un dels temes on s'ha vist un avanç en la posició espanyola, segons Montse Boix, de Mujeres en Red, és en el de Cooperació i Gènere, gràcies a la iniciativa de Leire Pajín, al capdavant de la Secretaria d'Estat per a la Cooperació al Desenvolupament, la qual ha donat impuls, entre d'altres qüestions, a la destinació de fons pel tema de la salut reproductiva en projectes de cooperació de l'Estat espanyol.

Pressions conservadores

Però, tot i les bones intencions de molts governs, de les NNUU i de les activistes de la societat civil, el que ja va ser patent a Beijing+ 5 es repeteix ara: les pressions conservadores de forces i països islàmics com ara l'Iran o d'altres com el Vaticà, que poden fer perillar fites ja aconseguides el 1995 a Beijing, com les relacionades amb el dret a la salut reproductiva de les dones, avortament, etc. De fet, hi ha moltes veus que opinen que fora millor no convocar més conferències internacionals específiques sobre la situació de les dones ja que es podria anar cap a enrera en comptes d'avançar. A banda d'aquests perills evidents, també hi ha el tema de la macroestructura d'aquestes conferències que dificulta la participació de moltes organitzacions de dones i de dones a títol individual en general i, de fet, de cara a aquesta 49ª sessió de la CCFNU, ja s'han fet sentir queixes del moviment associatiu de dones per la manca d'informació per participar-hi i de les dificultats burocràtiques i econòmiques per assistir-hi i fer sentir la seva veu. Seguirem informant. ■

IL·LUSTRACIÓ CLAUDIA BADAL

Qui fa la bugada a casa?

La difícil conciliació entre el dins i el fora, entre l'espai del treball remunerat i el gratuït, sembla que concerneixi més a les dones que als homes

Per Anna Parés*

Si bé abunden les universitàries, les dones encara són minoria en les carreres tècniques i en les superespecialitats. Això ja ho sabem! Tot i que la dona s'ha incorporat al mercat laboral, els homes tenen una taxa d'atur menor, una major estabilitat laboral, ocupen llocs de treball més qualificats, els seus sous són més alts. Això, també ho sabem!

Les dones han anat entrant massivament en el món laboral -la dona sempre ha treballat, però no sempre se li ha reconegut-, però encara no han entrat de ple en el món on es prenen les decisions: l'economia, la política... és a dir, en els llocs de màxima responsabilitat, tot i que la igualtat de gènere és un dret fonamental i és un valor recollit pel Tractat pel que s'estableix una Constitució per a Europa. Tot i que aquesta igualtat és un element estructural i transversal en totes les polítiques comunitàries, les dones pateixen discriminació en menor o major grau. I això passa en totes les societats, dins i fora d'Europa, al nostre país, a la nostra ciutat, al nostre barri, al nostre entorn.

L'increment de dones laboralment actives ha sigut un fet en tots els països europeus en les dècades més recents. La contrapartida ha estat el declivi de la forma tradicional de manteniment de la llar. S'ha passat d'un únic portador d'ingressos a la llar a dos portadors.

I si bé la proporció de dones amb treball remunerat ha augmentat considerablement en els darrers anys i el nombre de mestresses de casa ha disminuït, les dones continuen assumint la major part de les tasques familiars. S'esforcen en compaginar nous i vells rols, no sense que aquesta situació tingui les seves repercussions a nivell personal i de salut.

Aquesta és la realitat. Però a aquesta realitat cal sumar-li dues opinions. Una de majoritària que sosté que la família ideal és aquella que tant l'home com la dona treballin fora de casa i es reparteixin les tasques de la llar i la cura dels fills. I la segona, compartida per a tothom (és a dir, per homes i dones), que valora la família per sobre de tot. S'entén, perquè ningú ho desmenteix de moment, que es tracta de la família tradicional, la més comú, la formada per la parella, les filles i els fills. Com casen aquestes dues opinions? Com encaixen amb la realitat quotidiana? Tenim una dicotomia plantejada, la família per una banda

i la feina per l'altra. És per aquest motiu, que les dones d'avui tenen a la punta de la llança de les seves reivindicacions la mal anomenada conciliació de la seva vida laboral i la seva vida familiar? I aquesta conciliació passa per una distribució més equitativa de les tasques de la llar entre altres mesures? Quina és realment la situació actual?

Continuen havent-hi desigualtats en el repartiment de les tasques, malgrat les opinions a favor de la col·laboració mútua, malgrat les aparences. En molts casos són dos, i no un o millor dit una, qui les assumeix. Però la dificultat major està en el grau d'implicació per part de cadascuna de les dues persones, sempre desigual. Els homes se'n desenten més fàcilment tot i haver augmentat la seva aportació, mentre que les dones acaben fent tota la resta. Alguns homes compren, d'altres tenen cura dels petits de casa, també fan reparacions i gestions. Però la majoria dels homes no netegen, no renten ni planxen ni pleguen la roba i tantes altres coses necessàries. Sobretot no s'impliquen en la bugada.

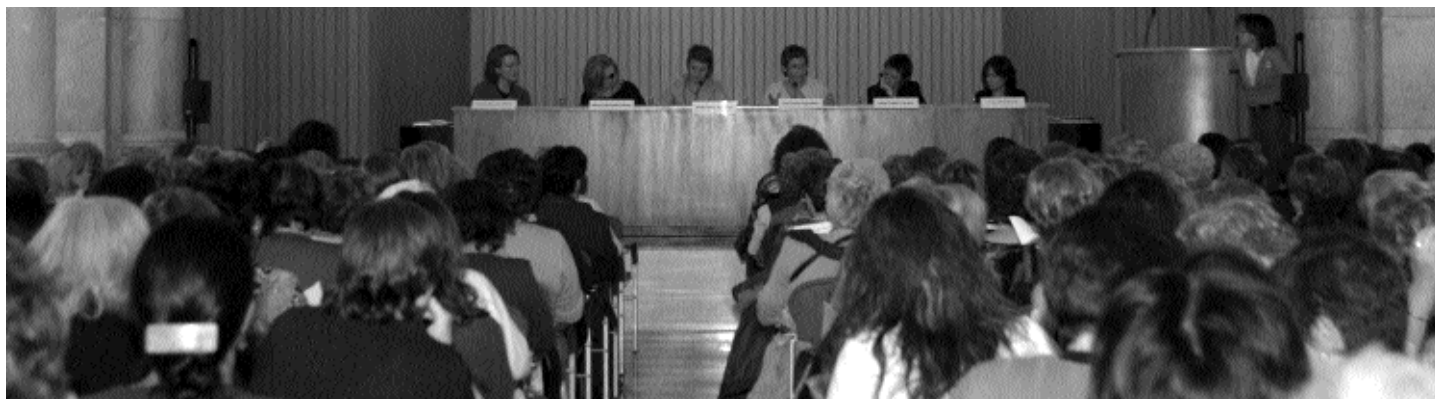
La sorpresa és que les dones que dediquen més temps a les tasques domèstiques són les de més edat, tot i no tenir fills petits i no treballar fora de casa. Tenen força temps disponible per a elles mateixes, però moltes el dediquen als nés.

El fet que l'home passi a ser laboralment no actiu quan es jubila augmenta el seu temps lliure i un poc més la seva dedicació a les tasques de la llar. Però, com ja hem comentat, aquesta situació no implica una disminució de les hores dedicades a la llar per part de la seva parella.

La xarxa de suport familiar o extern, els serveis que ofereix el mercat, els electrodomèstics i els dots d'organització són recursos que faciliten la vida diària de les famílies en fills escolars i minoren el temps dedicat al manteniment de la llar.

Les dones són la meitat de la ciutadania. Però, la desigualtat de gènere es troba arreu i per tot. Aquesta desigualtat és menor que fa algunes dècades, és veritat, però no inexistent. Malgrat haver progressat cap a un repartiment més igualitari de les tasques familiars, encara queda bastant per fer. ■

*Sociòloga

Sessió plenària del CNDC, celebrada a l'Aula Magna de la Casa de Convalescència

FOTO PILAR AYMERICH

El Consell Nacional de Dones de Catalunya triplica el nombre d'entitats que en formen part

El passat 14 de febrer es va constituir el nou Consell de Dones de Catalunya, òrgan participatiu i consultiu de l'Institut Català de la Dona, que ha augmentat en un 188% el nombre d'entitats, grups i associacions de dones que hi participen.

S'ha passat de 71 associacions a 204, i aquest augment ha estat promogut per la modificació dels anteriors requisits per formar-ne part, que exigien que les associacions acreditessin un mínim de 200 associades i de dos anys d'activitats continuades.

L'eliminació d'aquestes condicions permet participar a moltes entitats i grups de dones que abans no podien fer-ho. Ara s'accepta l'entrada de tots els col·lectius femenins constituïts formalment com a associacions, i no es té en compte el nombre de sòcies. També es demana que no tinguin ànim de lucre i que els seus acords de constitució no estiguin en contradicció amb els objectius del CNDC.

Les 204 associacions actuals provenen de 30 comarques d'arreu de Catalunya. El Consell inclou agrupacions d'entitats, associacions de dones, seccions de la dona dels sindicats i dels partits polítics, i grups de recerca d'universitats.

Per demarcacions l'increment de participació ha estat espectacular. A les comarques lleidatanes ha augmentat un 770% (de 3 a 26 entitats), a les de Girona s'ha incrementat un 200%, és a dir el triple (de 3 a 9 entitats), a les de Barcelona ha augmentat un 160% (de 50 a 132 entitats) i a les de Tarragona i les Terres de l'Ebre ha augmentat un 150% (de 15 a 37 entitats).

Entre les associacions que tenen ara veu i vot en el CNDC hi ha des d'associacions professionals, i grups de dones d'àmbit local fins a col·lectius de dones immigrants, gitanes o grups que treballen per a la defensa dels drets de les dones amb perill d'exclusió social. ■

Mirades

Per **Aurora Anton**

Crec que la veritat no està en les respostes, sinó en les preguntes. No està en les paraules, sinó en una mirada, un gest. De vegades oblidem la importància de la nostra intuïció, ens deixem emportar i creiem cegament en allò que altres volen que creiem. Pensar no és arribar a conclusions taxatives, dogmàtiques, sinó aprendre a no deixar-nos influenciar pels paranyos socials, convencionals, generalistes. Però és més fàcil que ens manipulin a posar en dubte el que ens diuen. D'aquí la importància que aprenem a analitzar-ho tot, a mirar el món que ens envolta amb els nostres ulls, crítics i atents al que passa. El passat 27 de gener el Col·legi de Publicitaris i Relacions Públiques de Catalunya va celebrar la primera Trobada de Mitjans de Comunicació i Publicitat, a la Universitat IESE de Barcelona. Totes i cadascuna de les taules rodones organitzades despertaven motius per a la reflexió. Sembla que publicistes i directius de mitjans busquen fórmules conjuntes per al bon funcionament empresarial dels seus

respectius sectors. I sense que fos gaire explícit, el protagonisme latent de tota la jornada va ser l'audiència de televisió, de ràdio, de premsa i per als i les internautes. Tot el gruix econòmic d'aquests dos àmbits es mou al voltant d'una clientela que –intueixo– cada cop aprèn més a exigir, que no es conforma amb el que li imposen, que vol que el sedueixin i no que l'obliguin. I tot fa pensar que la llibertat no està en la informació que ens donen els mitjans, sinó en la nostra pròpia capacitat de raciocini, en el nostre interès en posar interrogants. El periodisme perd credibilitat i la publicitat, capacitat de convicció. Com encaixar aquesta realitat per a què aquest gran negoci segueixi funcionant amb dignitat? Crec que gran part de la resposta té a veure amb l'entreteniment, amb una nova manera de veure i interpretar la funció dels mitjans de comunicació. La nostra, pròpia, única. La meua, entre moltes d'altres qüestions, em fa preguntar-me per què entre la vintena de ponents responsables de mitjans i d'empreses publicitàries, no hi havia cap dona. ■

III Congrés Internacional Comunicació i Realitat

Sota el títol *La utopia digital en els mitjans de comunicació: dels discursos als fets. Un balanç*, el **III Congrés Internacional Comunicació i Realitat** que organitza la Facultat de Comunicació de la Universitat Ramon Llull farà un balanç crític del que ha succeït durant aquests darrers 10 anys arran del boom digital. Durant els dies 20 i 21 de maig, diverses persones expertes a nivell internacional analitzaran què ha canviat i què no ha canviat en els àmbits professionals i acadèmics de la comunicació després de l'expectativa que es va generar amb l'aparició de les TIC.

Més informació: <http://cicr.blanquerna.edu>

Núria Gómez Granés, Delegada Nacional d'AIMA a Catalunya

L'escriptora i periodista (i companya de l'Adpc) Núria Gómez Granés, resident a Torredembarra, ha estat nomenada Delegada Nacional a Catalunya de la Asociación Internacional de Mujeres en las Artes (AIMA), en una acte celebrat fa uns dies a la seu central d'AIMA, a Madrid. En la sessió constituent es remarcà la trajectòria personal de Núria Gómez en la defensa dels drets de les dones des de fa més de 15 anys en la vessant social, (fundació grup de dones i federació), i en l'artística com a escriptora compromesa. El debat i l'estudi de les seves novel·les: *No me digas no* i *El silencio roto*, ambdues d'Editorial Arola, han estat decisius per reconèixer en Núria Gómez com a Delegada Nacional a Catalunya. AIMA, dóna recolzament i potencia el desenvolupament de les manifestacions intel·lectuals i artístiques (poesia, literatura, dansa, pintura, escultura, música, declamació, teatre...) de les dones, posant a l'abast, la possibilitat de fer visible les obres artístiques de les dones en una societat en la que encara no existeix la veritable igualtat d'oportunitats.

Més informació: ngomez@tinet.fut.es

La salut per gaudir

Aquest quadern de **Reflexions** nº 19 resumeix els debats i les intervencions fetes a la jornada del "Dia Internacional de la Salut de les dones" del maig de 2004 que el Servei de Promoció de Polítiques d'Igualtat de la Diputació de Barcelona va dedicar a la promoció de la salut: La salut per gaudir. Des de la llibertat de les dones.

Inclou una síntesi de les actuacions que es poden dur a terme des de la iniciativa municipal, com podria ser, endegar campanyes de sensibilització, per donar a conèixer que volem dir quan parlem de salut des d'una perspectiva de gènere o bé formular indicadors, des dels observatoris locals de salut, què ens permetin visibilitzar la salut de les dones i fer propostes conseqüents.

- ☐ Em subscric a la revista *Dones* pels quatre números de l'any 2005 per l'import total de 10 €
- ☐ M'interessa l'oferta especial dels primers 13 números de la revista *Dones* per un import de 25 € + despeses d'enviament
- ☐ Autoritzo a l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya perquè carregui al meu compte o llibreta l'import:
- ☐ la subscripció anual 10 € ☐ dels 13 primers números 25 € + despeses d'enviament

Nom _____

Cognoms _____

Adreça _____

Població _____ Codi postal _____

Telèfon _____

Adreça electrònica _____

Forma de pagament mitjançant rebut domiciliat al meu compte
número _____

del banc o caixa _____

Ens podeu tornar aquesta butlleta per correu postal, per fax al **93 317 83 86**

o bé per correu electrònic: adpc@adpc.cc

Aquesta publicació ha rebut el suport de: